

OBSERVANT

Informatie- en opinieblad van de Rijksuniversiteit Limburg.

26 september 1985

Jaargang 6, nummer 3

Nieuw beurzenstelsel levert Deetman voordeel op

Het nieuwe studiefinancieringsstelsel blijkt een bezuinigingsmiddel. Als de Kamer ermee akkoord gaat, is volgend jaar 25, het jaar daarop 77 en vanaf 1988 100 miljoen gulden minder nodig voor beurzen en leningen aan scholieren en studerende. Dit valt op te maken uit de onderwijsbegroting 1986, die op Prinsjesdag werd onthuld.

De afgelopen jaren, betoogt Deetman in dit stuk, zijn de uitgaven voor studiefinanciering steeds gestegen. Het ministerie bezuinigde, maar de lonen daalden en de werkloosheid steeg, waardoor steeds meer mensen bij het Rijk aanklopten voor studietoelagen. Dit moet afgelopen zijn, vindt de regering. "In verband met de budgettaire problematiek stelt het kabinet zich op het standpunt dat verdere groei van de studiefinancieringsuitgaven als gevolg van de reguliere inkomensontwikkeling dient te worden tegengegaan." Het nieuwe stelsel biedt daartoe de mogelijkheid, omdat het slechts gedeeltelijk afhankelijk is van het ouderlijk inkomen. De 'weglek', de compensatie voor loonsverlagingen, kan daardoor geringer zijn, heeft het ministerie van onderwijs berekend, hetgeen het rijk tientallen miljoenen gulden

scheelt. Bovendien verwacht de regering dat de aantrekkende economie het aantal uitkeringstrekkers/studietoelagen zal drukken.

Volgend jaar moeten onderwijs en wetenschappen 162 miljoen gulden bezuinigen op een totaal van 26,5 miljard. Het grootste gedeelte van die bezuinigingen, 98,5 miljoen, komt voor rekening van het hoger onderwijs.

De universiteiten en hogescholen krijgen 35 miljoen gulden voortaan een jaar later op hun bankrekeningen. De academische ziekenhuizen wordt een even hoge 'kasbeperking' opgelegd. Zij krijgen dat bedrag echter terug via hun patiënten, aldus de toelichtende tekst. De tarieven worden vanaf 1986 'op een andere grondslag' berekend. De bouwbudgetten voor het wetenschappelijk onderwijs worden de komende jaren opnieuw beperkt: met 23 miljoen gulden in 1986 (waarvan vijf miljoen al waren aangekondigd in de Voorjaarsnota) met 43,6 miljoen het jaar daarop en met 20,7 miljoen in 1988.

Pas in 1989 is een lichte stijging te verwachten: 13,8 miljoen. Een half miljoen aan besparingen komt voor rekening van de studenten aan de niet-universitaire theologische opleidingen, die voortaan het volledige W.O.-collegegeld betalen.

Lin Tabak/UP

Beslotenheid doorbreken

In de beslotenheid van de medische wetenschap komen ethische vragen vaak pas achteraf aan de orde. Discussies van morele aard hebben daardoor minimale effecten. Men denke aan ontwikkelingen op het gebied van de transplantatie of de in vitro fertilisatie. De Radboudstichting, van katholieke huize, probeert binnen de medische faculteit de ethische inbreng te versterken, zodat fundamentele vragen eerder aan de orde kunnen komen. De stichting heeft een bijzondere leerstoel ingesteld, die sinds kort bezet wordt door Henk ten Have, medicus en filosoof. Een gesprek met hem op pagina 5.

Over tien jaar 3500 studenten?

Er zijn aanwijzingen dat de Rijksuniversiteit Limburg over tien jaar niet veel meer dan 3500 studenten zal tellen in plaats van de 6000 die door de universiteit en de regering als streefgetal wordt aangehouden. De tegenvaller wordt vooral veroorzaakt door demografische ontwikkelingen, die ervoor zorgen dat bij rechten en economie de belangstelling ver achterblijft bij de verwachtingen. Voor die studierichtingen samen zouden zich over tien jaar nog maar vierhonderd eerstejaars melden.

De sombere voorspelling van 3500 studenten in 1995 is binnen de universiteit gaan circuleren nadat het Economisch-Technologisch Instituut Limburg cijfers had gepubliceerd over de ontwikkeling van de aantallen VWO-abituuriënten in Limburg. De provincie blijkt tot nu toe praktisch de exclusieve leverancier van studenten voor de juridische en economische faculteit: tachtig procent van de lichting 1985 is uit Limburg afkomstig. Maar de groep jongeren wordt steeds kleiner als gevolg van daling van het geboortecijfer, die vooral in de zuidelijke provincies spectaculair geweest is. Op dit moment telt Limburg ongeveer 93.000 jongeren van 15 tot 20 jaar. Over tien jaar zal dat aantal gedaald zijn tot 62.000. Per jaargang zijn dat 12.000 jongeren in plaats van ruim 18.000 anno 1985. Niet alleen daardoor zal het aantal jongeren dat een VWO-eindexamen behaalt dalen. Er is ook een tendens waarneembaar bij middelbare scholieren om minder snel voor het VWO te kiezen, omdat

men in een vroeg stadium besluit naar het HBO te gaan, zodat men met een HAVO-diploma kan volstaan. De verwachting is dat het VWO in Limburg over tien jaar onder invloed van deze factoren maar liefst 40% minder getuigschriften, dat wil zeggen 1500 in plaats van 2700, zal afgeven. Het percentage abituuriënten dat doorstroomt naar het Wetenschappelijk Onderwijs is voor jongens 60% en voor meisjes 42%. Als men er rekening mee houdt dat het percentage meisjes nog stijgt, dan zal over tien jaar ongeveer 55% van de VWO-abituuriënten aan een universiteit gaan studeren. Het Limburgse VWO levert dan dus 825 universitaire studenten af. De ervaring leert ook dat slechts tweederde van alle eerstejaars uit het VWO afkomstig is. De rest komt van elders, bijvoorbeeld uit het HBO. In totaal levert de provincie Limburg in 1995 dus 825 plus 275 eerstejaars. In 1984 ging 19% van alle eerstejaars rechten studeren en 10% economie. Als dat percentage gelijk blijft, zullen in

1995 ongeveer 320 Limburgers aan een rechten- of economiestudie beginnen. Als die allemaal voor Maastricht kiezen en als het percentage studenten van buiten de provincie op 20% gehandhaafd blijft, zullen de juridische en de economische faculteit in 1995 samen niet meer dan 400 eerstejaars trekken.

Hoeveel studenten de twee faculteiten in totaal zullen gaan tellen, is op basis van de beschikbare gegevens nog moeilijk te berekenen. De juridische faculteit is juist aan haar vierde en de economische aan haar tweede jaar begonnen. Over gemiddelde studieduur en het percentage uitvallers is dus nog weinig zinnigs te zeggen. Als men aanneemt dat de gemiddelde inschrijvingsduur vijf jaar (het gemiddelde tussen maximum en minimum) bedraagt en het uitvalpercentage 15% (het huidige, geflatteerde percentage aan het eind van het eerste jaar), dan komt men aan een totaal van 1720 studenten voor de twee faculteiten.

Aangenomen moet worden dat dit

aantal eerder lager dan hoger zal uitvallen, omdat het percentage uitvallers waarschijnlijk zal stijgen tot 25%, hetgeen nog altijd minder is dan het landelijk gemiddelde. Bovendien is er in deze berekening van uitgegaan dat alle Limburgse abituuriënten die rechten of economie gaan studeren, kiezen voor de hoofdstad van hun provincie in plaats van bijvoorbeeld voor Nijmegen of Tilburg, die ongetwijfeld ook hard gaan trekken aan het Limburgse studentenreservoir. Het gedaalde geboortecijfer heeft immers voor het hele wetenschappelijk onderwijs repercussies. Men houdt er rekening mee dat over tien jaar het aantal studenten in Nederland met een kwart zal zijn teruggelopen. Een derde factor waarmee rekening gehouden moet worden is dat dit jaar ten opzichte van 1984 de belangstelling voor de rechtenstudie aan de traditionele universiteiten met 25% gedaald is. Als een van de mogelijke oorzaken wordt de start van de Open Universiteit beschouwd, die in één klap 15.000 inschrijvingen voor de cursus Recht boekte. Verder vermoedt men dat de mode aan het veranderen is: rechten is minder in trek, bedrijfskunde en informatica des te meer.

Geen bulk

Van de juridische en de economische faculteit werd enkele jaren geleden door het ministerie van onderwijs gezegd dat zij moesten zor-

gen voor de "bulk" van studenten, die Maastricht moesten helpen aan de in het vooruitzicht gestelde 6000 studenten in 1990. Daarvoor zou een instroom van 500 eerstejaars voor elk van de twee faculteiten mogelijk worden gemaakt. Of dat aantal ooit zou worden gehaald, was afhankelijk van de wervende kracht van de RL. Na enkele jaren ervaring met de twee faculteiten begint het er steeds meer naar uit te zien, dat de keuze in de allereerste plaats op Maastricht valt vanwege de nabijheid. De onderwijsvorm speelt veel minder mee.

Voor het totale aantal studenten dat de universiteit ooit zal aantrekken, is de tegenvallende belangstelling voor rechten en economie natuurlijk een gevoelige klap. Voorlopig gaat men ervan uit dat geneeskunde stabiel blijft op 150 eerstejaars en dat Gezondheidswetenschappen rond de 250 eerstejaars blijft schommelen, hetgeen nog altijd 100 minder is dan oorspronkelijk werd verwacht. Bij een gemiddelde studieduur van zeven, respectievelijk vijf jaar en een uitvalpercentage van 10, respectievelijk 20 procent, zorgen deze faculteiten samen voor 1900 studenten. Samen met de 1720 studenten bij rechten en economie levert dat een universiteit op van 3500 à 3600 studenten rond het jaar 1995....

Jacques Herraets

Basisartsen sluiten de rijen

Als laatste medische faculteit in den lande kent nu ook Maastricht een afdeling van de Landelijke Belangenvereniging voor Basisartsen (LBB). Voor de vakantie was al een aanzet tot de oprichting gedaan, enige dagen geleden is die werkelijkheid geworden. Al was de opkomst bij de oprichtingsvergadering gering (11 belangstellenden) en al bestaat de actieve kern nog maar uit een handjevol mensen, zij maken duidelijk zeer gemotiveerd te zijn.

Dit past in het ambitieuze beeld van de zich stormachtig ontwikkelende vereniging. Krap anderhalf jaar oud telt deze nu al zo'n duizend leden. Naast een landelijk hoofdbestuur functioneren in alle medische faculteitssteden regionale afdelingen en werkgroepen. In haar korte bestaan heeft de vereniging zich al heel wat bekendheid verworven. Regelmatig treft men haar vertegenwoordigingen aan in fora, discussiebijeenkomsten en dergelijke. Ook op politiek niveau wil de vereniging zich een stem van betekenis gaan verwerven.

Wat wil deze belangengroepering?

Een van de initiatiefnemers van de gloednieuwe Limburgse LBB-afdeling; vierdejaars medisch student Bert Schilte vertelt: "De vereniging is voortgekomen uit onvrede met de verslechterende situatie voor basisartsen. Lange arbeidstijden, toenemende werkloosheid, mensen zien zich steeds meer verplicht pro deo te gaan werken om de ervaring op peil te houden. Vanuit die ontwikkelingen is de vereniging opgericht". De belangrijkste doelstelling is dan ook het bevorderen van de belangen van basisartsen op maatschappelijk en sociaal-economisch gebied. "Inhoud en kwaliteit van het werk nemen daarbij een belangrijker plaats in dan het inkomen", stelt de LBB-folder. Ook moet gelet worden op de effecten van deze belangenbehartiging op de gezondheidszorg; veranderingen moeten in het belang van de ge-

zondheidszorg zijn. Als tweede grote doelstelling voert de vereniging dan ook kwaliteitsverbetering van de gezondheidszorg in haar vaandel. Uit deze ruime doelstellingen komen de volgende concrete doelen voort: men wil een 40-urige werkweek voor artsen, meer duidelijkheid rondom vervolopleidingen, salarissen en rechtspositie.

Hoe wil men dat gaan bereiken?

Schilte: "We hebben nu nog alleen die twee groffe doelstellingen. Om tot meer uitgewerkte standpunten te komen zijn er regionaal commissies en werkgroepen opgericht die zich met deelproblemen bezighouden. De uitkomsten daarvan gaan als basis dienen voor een beleidsprogramma dat in het voorjaar op de Algemene Ledenvergadering opgesteld zal worden. Een landelijke beleidsprogrammacommissie bereidt dat voor, in die commissie heeft ook Richard Starmans zitting. Het programma dat dan wordt aangenomen wordt het politieke gezicht van de vereniging, het gaat dienen als leidraad voor acties". De wrkgroepen blijven overigens ook na de formulering van dit uitgangsprogramma actief. Zij gaan bijvoorbeeld uitgekomen nota's bestuderen en hun visie erop geven of standpunten bepalen over de wijze waarop de kwaliteit van de gezondheidszorg verbeterd kan worden.

Naast de gedachtevorming is de LBB ook druk bezig zich naar buiten toe een stem te verwerven. "We zijn in discussie met de KNMG, er zijn contacten met de grote politieke partijen en met kamerleden", stelt Schilte. De LBB steekt niet onder stoelen of banken politiek actief te willen worden. Schilte: "Dat is de bedoeling, ja. Heel zeker. Maar we verstaan daar ook onder: het deelnemen in fora, het zitting nemen in raden enzovoorts".

Waarom niet samengewerkt met de KNMG?

Schilte: "Onze ideeën zijn toch wel

progressief te noemen. Ze staan lijnrecht tegenover wat de KNMG nu uitdraagt. Er is wel een discussie, zeker, dat wil zowel de LBB als de KNMG. De KNMG wou ons al proberen op te slokken: we vormen een bedreiging voor hen. Als een aantal jaargangen artsen lid worden van de LBB missen ze die groep. Maar met hun huidige beleid passen we er gewoon niet in".

En wat zijn de voornemens van de kersverse Maastrichtse afdeling?

"We moeten er nog een beetje inkomen", stelt Schilte. "we zijn begonnen met het organiseren van drie informatie-avonden tot december. Daarvoor worden sprekers uitgenodigd of stellen we een forum samen. Als eerste onderwerpen komen de werkgelegenheidsproblematiek in de kliniek en de huisartsopleiding aan bod. In december zal het gaan over de wijze waarop financiële problemen veranderingen in de gezondheidszorg in de weg staan. Na kerst zijn we van plan een discussiewerkgroep op te zetten rondom het thema 'kwaliteit van de gezondheidszorg'. Op andere plaatsen zijn al enige pogingen in die richting gedaan maar het is een meer filosofisch onderwerp dan bijvoorbeeld arbeidstijden, dat maakt het moeilijk. Toch willen we het proberen, want het is een van de twee hoofddoelstellingen van de LBB".

Paul Gobée

Paarltes

Te koop: Patio-bungalow, gelegen te Tournebride, aan Pietersheimbos, 5 km. van centrum Maastricht. Veel privacy. Ruime living, 2 slaapkamers, hal, keuken, toilet, badkamer met ligbad, bijkeuken en garage. Vraagprijs f 180.000,00 k.k. Tel. 09.3211714109

Wij hebben hard een DRUMMER (maar geen harde drummer) nodig. Wij streven naar een jazz/bluesy (ongetwijfeld juicy) repertoire. Interesse en motivatie? Bel JAZZIS: Jaap 252095; Maarten/Robert-Jan 252673; Harmjan 647277.

Te koop: Engelse Linquafone cursus voor gevorderden, f 275,00, inclusief cassettebandjes en bijbehorende tekstboeken, zo goed als nieuw. Tel. 888627; na 18.00 uur: 043-432464

Te koop: Gazelle-toerfiets, type tour de france, damesmodel, z.g.a.n. Vraagprijs f 550,00. Maria Schols-Sinnema. Tel. 043-614874, na 18.00 uur.

Te koop of te huur gevraagd op zeer korte termijn, ruime eengezins, liefst karakteristiek, goed onderhouden vooroorlogs huis, minimaal 4 slaapkamers, in Maastricht. Prijsindicatie: 1,5 tot 2 ton. Tel. 080-227214/516049.

Te koop aangeboden wegens overcompiteit: koelkast-diepvries combinatie z.g.a.n. f 500,00, gasfornuis z.g.a.n. f 550,00, 1 persoons bed en matras f 100,00, koelkast, eiken stoeltjes, vloerbedekking (katoen). Inlichtingen: tst. 286 (hoofdgebouw).

De Koninklijke Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde organiseert een cursus bloemschikken voor beginners en gevorderden. Donderdagochtend van 10.00-12.00 en donderdagavond van 20.00-22.00 uur in de zaal naast de Koepelkerk. Leden f 85,00, niet leden f 110,00. Inlichtingen en aanmelding bij Mw. Braun, tel. 043-214200

Te koop wegens vertrek naar het westen des lands: Welten/Heerlen luxe appartement en tuin. Indeling: woonkamer, 2 slaapkamers, douche, ruime hal, ruime keuken, kelder, in goede staat. Vraagprijs: f 115.000 k.k. tel. 251 (RW). Bellen na 18.00 uur: 045-712388.

Bassen gevraagd!!

Voor het Universiteitskoor Maastricht. Heb je zin om te komen zingen en bezit je een basstem, dan ben je zeer welkom. Ook mensen met een andere stem zijn van harte welkom. Het repertoire is zeer gemengd en hoofdzakelijk à capella. Het koor bestaat nu uit circa 40 leden en repeteert 's maandags om 19.45 uur in de kapel van de Nieuwenhof, Zwingelput 4 te Maastricht.

Verdere inlichtingen bij Adri van den Dool (043-435105) of danielle Peet (043-616873).

Te koop microscoop, merk: Euromex L.M., maximale vergroting 945 x. Van f 700,00 nu voor f 300,00. Tel. 04458-1554. Na 18.00 uur.

OBSERVANT

Informatie- en opinieblad van de Rijksuniversiteit Limburg, uitgave van de Stichting Maffius. Verschijnt veertiendaags.

Redactieadres:

Tongersstraat 53, kamer 304
Postbus 616
6200 MD Maastricht
Telefoon: 043-888319
(doorkiesnummer)

Stichtingsbestuur:

Wim Hermens (voorzitter),
Kees Schröder (penningmeester)
Hans Lensing (secretaris),
Erik de Graaff
Evelyne de Leeuw
(redactiefuortvaardigde)
G.J. Tangelder
Johan Muysken

Redactie

Ton Hamelers,
Jacques Herraets (eindredacteur),
Ad van Iterson,
Evelyne de Leeuw,
Malva Driessen
Paul Gobée
Redactie-assistente:
Liesbeth van Hoel
Grafische vormgeving:
Guus van Rooy, Annemiek Kusters
Foto's: Hans van Dijk,
Coen van der Gugten,
fotopersburo Widdershoven
Franco Gori
Tekeningen: John Prop, Raph de Haas
Druk: Limburgs Dagblad, Heerlen

Advertenties

Advertenties (behalve Paarltes);
Yvonne Stevens, toestel 302
Tarieven op aanvraag
Paarltes opgeven bij de redactie.

Abonnement

Leden van de universitaire gemeenschap ontvangen het blad gratis. Afgestudeerden en andere belangstellenden kunnen zich abonneren voor f 25,- per jaar.

Universitaire Pers

Observant maakt deel uit van het landelijke samenwerkingsverband Universitaire Pers, samen met Ad Valvas (Vrije Universiteit), Delta (Delft), THB (Tilburg), TH-berichten (Eindhoven), THT-nieuws (Twente), KU-nieuws (Nijmegen), Universiteitsblad (Utrecht), Universiteitskrant (Groningen) en Wageningen Hogeschoolblad (Wageningen).

UP-korrespondenten: Bert Bakker, Lin Tabak.

UITNODIGING

Vanwege het R.K. Studentenpastoraat Maastricht wordt er **elke zondagmorgen om 11.00 uur een eucharistieviering gehouden**

met korte meditatie.

Deze vindt plaats in de studentenkapel in de Maastrichter Pastoorstraat, naast de St. Matthiaskerk aan de Boschstraat.

U bent van harte welkom!

Het R.K. Studentenpastoraat organiseert buitendien maandelijks een conferentie-avond, waarvan de datum, inleider en onderwerp tijdig worden bekend gemaakt.

De pastor is elke dag bereikbaar voor persoonlijke gesprekken in het pastoraat, Maastrichter Pastoorstraat 10, telefoon 043-211126. Afspraken te maken tussen 9.30 en 12.30 uur.

Het R.K. Studentenpastoraat richt zich tot alle studenten en docenten van de Rijksuniversiteit Limburg en de instituten voor hoger beroepsonderwijs in Maastricht.

Zijn activiteiten staan open voor ieder belangstellende, ongeacht religie of levensbeschouwing.

(Deze advertentie werd ons van bevriende zijde aangeboden)

**Ik studeer economie,
dus je hoeft mij
niet te vertellen
waar ik het beste
voor mijn geldzaken
terecht kan.**

Ik ben bij de ABN.

Het ABN Studentepakket: een prima studentenrekening met een gunstige rente en een aan jouw situatie aan te passen verzekering. Zoals een ziektekostenverzekering (uit te breiden met een tandartskostenverzekering) of de combinatie van een aansprakelijkheids-, inboedel-, ongevallen- en reisverzekering. De premie betaal je per maand. Automatisch, via je ABN Studentenrekening. Waarbij je ook cheques kunt aanvragen. Alle informatie krijg je bij ons kantoor:

ABN Bank

"De tijd van nonsense is voorbij"

"De kwaliteit is belangrijker dan de kwantiteit"

"Als er over tien jaar vijftig procent minder studenten zijn in Nederland, dan wordt er weer geroepen dat er een of twee instellingen dicht moeten. Als je ervoor wil zorgen dat Limburg daar niet bij hoort, dan moet je nu gaan werken aan je image van kwaliteitsuniversiteit. Het hoeft helemaal geen ramp te zijn als er minder studenten naar Maastricht komen dan we tot voor kort gedacht hebben; een kleine instelling biedt ook voordelen. Het gaat om de kwaliteit van de opleiding; die is belangrijker dan de aantallen studenten."

Rector magnificus prof. dr. Vic Bonke is niet moedeloos geworden van de sombere vooruitzichten voor de studentenaantallen die de jongste, nog steeds groeiende, universiteit van Nederland over tien jaar kan verwachten. "Er zitten natuurlijk allerlei vooronderstellingen in dat soort prognoses en voorlopig blijven we groeien, maar rond 1995 zullen we te maken krijgen met een aanzienlijk teruggelopen studentenbestand, als bepaalde ontwikkelingen die nu aan de gang zijn, op hetzelfde niveau doorzetten. Over de belangstelling voor de medische faculteit hoeven we ons weinig zorgen te maken en de belangstelling voor Gezondheidswetenschappen zal zich stabiliseren rond de 250 eerstejaars, ondanks de concurrentie van nieuwe soortgelijke studierichtingen. Onze opleiding blijft een unicum dankzij het sterke punt dat je kiest uit de zeven afstudeerrichtingen na een oriënterende propedeuse. Waar ik me meer zorgen over maak, is de belangstelling voor rechten en economie. Die faculteiten trekken voor meer dan tachtig procent studenten uit de regio aan. Als je de cijfers van het ETIL extrapoleert naar 1995, dan zie je dat Limburg tegen die tijd nog maar dik driehonderd studenten kan leveren voor rechten en economie. Als je het houdt op twintig procent van buiten Limburg, dan kom je hooguit op een totaal van vierhonderd eerstejaars voor die twee opleidingen".

ding begin dit jaar een studenten-aantal van 5000 in 1992 "realistischer" noemde dan de 6000 die het ministerie in het vooruitzicht heeft gesteld, vreest dat hij zijn prognose opnieuw moet herzien. "We zullen er rekening mee moeten houden dat we na een periode van groei met een veel kleiner studentenaantal komen te zitten. Daarom moeten we twee dingen doen: ten eerste proberen het regionale karakter van deze universiteit te laten verdwijnen en ten tweede moeten we ervoor zorgen dat we Maastricht op de wetenschappelijke landkaart van Nederland krijgen. Iedereen is wild enthousiast over de stad Maastricht, maar men blijft met het image zitten van die zuidelijke goedmoedigheid: je moet hier niet zijn om te werken of zaken te doen, daarop zijn de mentaliteit en het werktempo niet afgestemd. Daarvoor moet je in het westen van het land zijn. Van dat image moeten we af zien te komen. Dat kan alleen als je de universiteit op de wetenschappelijke landkaart krijgt. Als iemand die halverwege Leiden en Utrecht woont, zeg maar in Couda, wil gaan studeren, dan moet hij bij zijn keuze niet alleen rekening houden met de directbij gelegen mogelijkheden Leiden en Utrecht, maar ook Maastricht bij zijn keuze betrekken. Hij moet het niveau van deze universiteit minstens als gelijkwaardig aan de andere twee beschouwen. Het moet voor iedereen heel duidelijk zijn dat hier kwalitatief hoogwaardig onderzoek bedreven wordt en dat er kwalitatief goed onderwijs gegeven wordt. Als aan die voorwaarden voldaan is kun je pas van een reële keuze spreken. Dan moeten bijkomende factoren de doorslag geven: de stad of het feit dat je geen anonieme massacolleges hoeft te volgen via een monitor, maar onderwijs krijgt in groepjes van acht. Zoiets kan de doorslag geven, maar dan moet de studie kwalitatief net zo hoog worden aangeslagen als op andere plaatsen."

Bonke, die binnen het College van Bestuur onder meer de profefeuille Uitbouw beheert, ziet voorlopig weinig heil in pogingen om het aantal studierichtingen uit te breiden. "De motie-Deetman bevat twee elementen: er werd een studenten-

aantal van 6000 in 1990 als streefgetal gesteld en er werd gesproken van een volwaardige universiteit. Om dat laatste te kunnen realiseren missen we twee voorzieningen: wis- en natuurkunde en letteren. Wis- en natuurkunde is veel te duur en de belangstelling voor letteren begint duidelijk terug te lopen, zodat het niet reëel lijkt hier een nieuwe vestiging te vragen. We zijn wel met nieuwe voorzieningen bezig, bijvoorbeeld in de sfeer van informatica, maar daar trek je ook geen duizenden studenten mee. Je moet ervan uitgaan dat we het hier voorlopig niet van de kwantiteit moet hebben, maar van de kwaliteit. Je moet trouwens ook bedenken dat de kwantiteit bij iedereen achteruit gaat lopen. Over tien jaar zijn er vijftig procent minder studenten in Nederland. Als het zover is, dan zal Maastricht de kwaliteit als enige argument kunnen aanvoeren om sluiting te voorkomen."

Volgens Bonke moet er zo snel mogelijk begonnen worden met het vestigen van het "kwaliteitsimage". "We moeten niet als een verlegen jongen op de achterste rij blijven zitten. De universiteit moet uitdragen waar ze goed in is. We moeten keihard hameren op onze sterke punten zoals Hart- en Vaatziekten en die intern ook zoveel mogelijk stimuleren. De laatste jaren zijn we te veel op de verdeeltoer geweest: iedereen moest gelijk behandeld worden. Toen de TVC-operatie werd aangekondigd hadden we een unieke kans om de sterke punten te stimuleren en de zwakke punten eruit te halen. Maar toen heeft het College van Bestuur meteen gezegd dat er geen ontslagen zouden vallen. Dat was niet verstandig, de tijd van nonsense is voorbij".

Over de vraag hoe hij de sterke punten van de universiteit denkt te gaan uitdragen wil de rector voorlopig nog niets kwijt. "Er zijn inderdaad concrete plannen, maar het zou niet verstandig zijn als ik daar nu al iets over zeg. Dat kan iedereen zelf bedenken."

Een pr-bureau dus.

Jacques Herraets

Hitler of de naaktheid van Maria

Voor zover ik weet ben ik in de oorlog behoorlijk goed geweest. Honger, onderduiking, razzia's en neerstortende V-1's heb ik als kind van dichtbij mogen bijwonen. Of ik na de oorlog ook nog goed ben gebleven, kunnen jullie op grond van het volgende zelf beslissen.

Voor het eerst sinds jaren viel in het Bonnefantenmuseum een goede tentoonstelling van nieuwe kunst te zien: hoeveel schoonheid kunnen wij verdragen? Op één van de schilderijen van één van de vier exposanten op deze in het geheel niet politiek gerichte expositie kon je een portret van Hitler ontwaren, goed gelijkend, zij het in een vervreemdende omgeving en kleurstelling. Maanden heeft het er gehangen zonder dat het enig ander kunstzinnig commentaar aan de bezoekers ontlokte. Plotseling dook echter een bekend mensentype op, de gekwetste medemens. Niet zomaar een medemens, maar een vertegenwoordiger van het volk, een lid van de gemeenteraad van Maastricht. Speciaal voor dit schilderij en voor het eerst van zijn leven naar het museum gekomen, raakte deze door zijn linksheid onverdachte held - ja hoor, een lid van mijn eigen partij - geheel in de war, geschokt, geëmotioneerd, oude wonden weer open en zo door. Hij maakte er werk van bij de gemeente en het museum.

En verdomd, het schilderij werd verwijderd uit respect voor de gevoelens van de gekwetste medemens en de vele naamlozen die achter hem zouden staan, het volk zal ik maar zeggen.

Een sterker staaltje van beginselloze bestuurdersmentaliteit heb ik de laatste maanden in Maastricht niet meer meegemaakt.

Wat is dat voor rare zelfcensuur? Hitler heeft een naam en gezichtsbe kendheid waarbij die van Philips verbleekt. Het is geen kunst elke dag een tijdschrift te lezen of een televisie-uitzending te zien waarin Hitler optreedt of voorkomt. Waarom zou een schilder dan zo'n symbool niet mogen gebruiken?

Nog gekker wordt het als je bedenkt dat dezelfde pseudo-progressieve krachten die zo'n besluit bewerken - de gekwetste medemens heeft er dan al lang niks meer mee te maken - te hoop lopen wanneer een burgemeester op de Veluwe blote billen van een fototentoonstelling verwijderd, of mijnheer pastoor de Maria-film van Godard uit de roulatie wil halen.

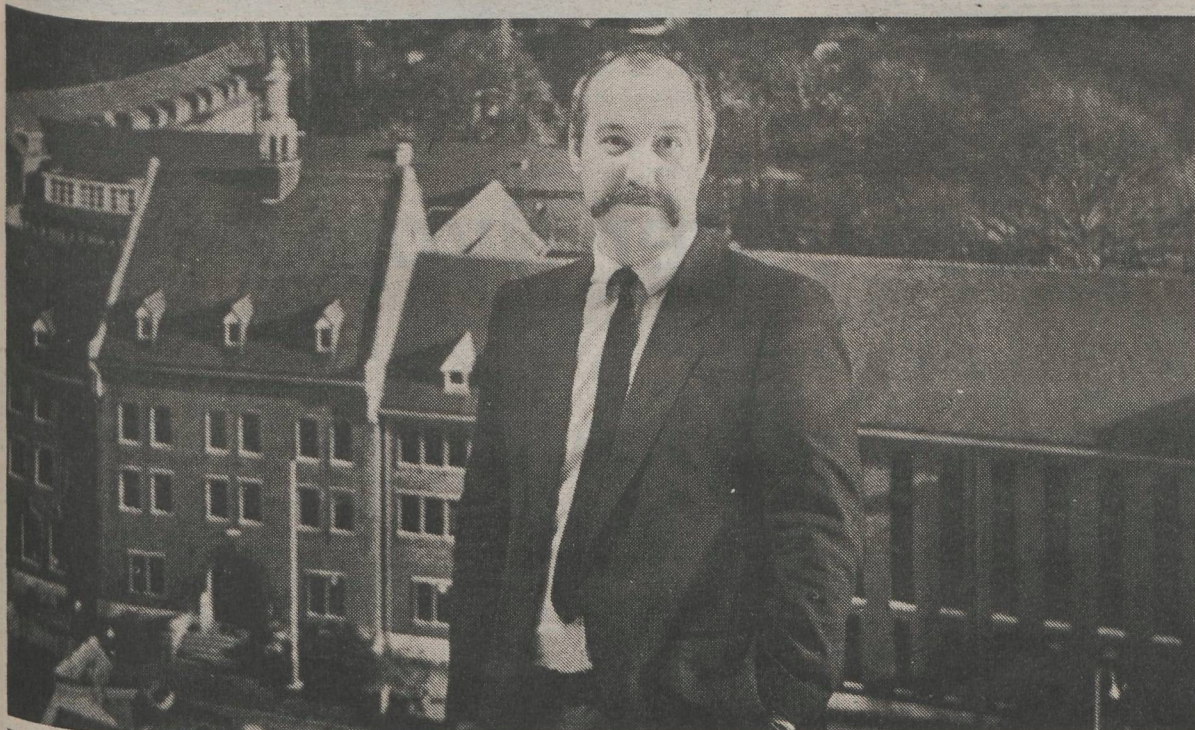
Benutting in de kunst van thema's als Hitler, Maria of naaktheid, vanuit het gezichtspunt van de vrijheid van meningsuiting hoort het weinig uit te maken. (Uiteraard binnen de grenzen van de wetgeving op het gebied van discriminatie, godslastering en pornografie; daarover dus niet terugschrijven).

Bestuurders die dat niet inzien, met het oog op goedkoop succes lip-pendienst bewijzen aan de gezonde volksbeleven, zien niet vooruit, laten zich slechts leiden door de waan van de dag. Eigenlijk weet ik als melancholisch realist heel zeker, dat het nog erger is. Heimelijk doet beknotting van cultuur sommige gezagsdragers plezier: ze hebben het niet zo op kunst of andere uitingen van zelfstandig denken. Allemaal onnutte malligheid en aanwensel.

Laten de mensen toch gewoon doen: dat is het maximum aan schoonheid dat menig regent - ook van linkse signatuur - nog net kan verdragen.

Het is voor een universiteit geen bemoedigende gedachte zich te moeten ontplooiën in een stad waarin men het niet zo nauw neemt met de vrijheid van cultuur. De overhaaste verwijdering van het schilderij van Albert Oehlen zegt meer over de zeden en gebruiken in Maastricht dan alle subsidies voor zangkoren en textiele werkvormen bij elkaar.

Hans Philipsen

Rector magnificus Bonke: universiteit moet regionaal karakter kwijtraken.

Secretarieel overleg krijgt vaste vorm

Secretaresse zoekt ander profiel

Rustkamer

Ter plekke werd aangetoond hoe efficiënt het is over goede secretariale ondersteuning te beschikken. De voorzitter van het College van Bestuur, mr. R.B. van den Biggelaar, kon wegens een ongeval niet aanwezig zijn om het gezelschap van zeventig vrouwen toe te spreken. Van de nood werd een deugd gemaakt: van den Biggelaar sprak vanaf zijn ziekbed zijn toespraak op een bandje in, dat vervolgens door zijn secretaresse Paula Weerts werd uitgetypt en uitgesproken. Van den Biggelaar deed de vergadering enkele suggesties aan de hand, zoals de oprichting van commissies, die educatieve, technische, bestuurlijk-participerende en rechtspositionele aspecten van het beroep nader kunnen uitwerken. Ook gaf hij de suggestie door, die elders ook al te horen is geweest, om een rustkamer in te richten voor medewerkers met menstruatieproblemen: "In het nieuw in te richten Poortgebouw, gelegen naast het hoofdgebouw aan de Tongersestraat, waar de Algemene Faculteit naar alle waarschijnlijkheid intrekt, moet iets der-

De klassieke vijfhandige secretaresse (een hand aan de typemachine, een hand aan de koffiepot, een hand aan de telefoon, een hand aan de agenda van de baas en een hand aan de lippenstift) bestaat onderhand niet meer. De secretaresse is secretariael medewerker m/v geworden, een beroep dat onder invloed van vooral de automatisering weinig aanleiding meer geeft tot romantische bijgedachten. De behoefte aan een duidelijk beroepsbeeld is daarentegen des te groter geworden. Vandaar dat enkele secretariael medewerkers, die zich toen nog secretarissen noemden, vorig jaar het initiatief genomen hebben tot oprichting van een belangenvereniging, het Secretariael Overleg RI-ZA/ZM, waarbij zowel medewerkers van het ziekenhuis als van de universiteit betrokken zijn. Op 16 september vond de eerste grote bijeenkomst plaats, waarin een eerste balans van de activiteiten werd opgemaakt.

gelijks in te richten zijn. Bespreek dit eens met het bestuur van de Algemene Faculteit en de BTD. Wellicht dat een van de studenten van de Algemene Faculteit een scriptie kan maken over het nut en de noodzaak van een dergelijke rustkamer".

Niet trappen

De voorzitter van het Secretariael Overleg, Wilma Poolen, gaf aan wat de doelstelling van het initiatief wel en niet is: geen groepje dat overal meent tegenaan te moeten trappen, geen personeelsvereniging, maar een mogelijkheid bieden tot "overleg voor secretariaatsmedewerkers, waarin oog en oor be-

staat voor de belangen van deze groep mensen. Wij willen enkel constructief en functioneel opereren voor secretariael medewerkers van universiteit en ziekenhuis". Bemoedigd met politieke en emancipatoire aangelegenheden behoort volgens Wilma Poolen niet tot de doelstellingen van het overleg. Als op dat terrein actie nodig is, dan zijn er binnen de universiteit en het ziekenhuis genoeg instanties aanwezig waarmee in voorkomende gevallen kan worden samengewerkt. Tot nu toe heeft het Secretariael Overleg een tamelijk vrijblijvend karakter. De initiatiefgroep van 15 leden beschikt over een grote lijst belangstellenden voor het werk van

het overleg, maar een vaste band bestaat nog niet. Daar kan volgens Wilma Poolen verandering in komen als het overleg meer het karakter van een vereniging krijgt met echte leden en echte contributie, als die naast de financiële ondersteuning van de Emancipatiecommissie en van het College van Bestuur ge-heven moet worden.

Tot de initiatieven van het Overleg behoort ook de uitgave van een "Secretariaatshandboek", waaraan

momenteel hard gewerkt wordt. Het handboek bevat behalve algemene informatie over universiteit en ziekenhuis een handleiding voor alle praktische zaken die iedere secretariaatsmedewerker weten moet, zoals het opzetten van een archief, het afhandelen van reisdeclaraties, het organiseren van een congres of een overzicht van alle telefoonvoorzieningen. Voor de verdere activiteiten van het Overleg is het wachten op de suggesties die de medewerkers zelf naar voren brengen. Volgens Wilma Poolen kan daaruit bijvoorbeeld een werkgroep Automatisering voortkomen, die over dat aspect met aanbevelingen komt en die deponereert bij de bevoegde instanties.

Wilma Poolen, voorzitter van het Secretariael Overleg.

1

VOOR EEN GOEIE PIEK PER DAG JE EIGEN STUDENTEN ZIEKTEKOSTEN VERZEKERING

Voor slechts f 398,- per jaar (dus om precies te zijn f 1,09 per dag) ben je verzekerd tegen de kosten van huisarts, apotheek, medisch specialisten en ziekenhuisopname. Bovendien heb je een complete dekking tegen alternatieve geneeswijzen.

Het eigen risico is slechts f 140,- per jaar. Een extra premie voor tandartskosten bedraagt f 150,- (eigen risico f 50,-) per jaar.

De Studenten Ziektekosten Verzekering: betere dekking, lagere premie.

NBBS: méér dan reizen

Bel voor informatie met NBBS Reizen, tel. 071-145044, galangs bij één van de 28 NBBS Reiswinkels of stuur de coupon op aan NBBS reizen, Postbus 11054, 2301 EB Leiden. Informeer mij vrijblijvend over:

- de Studenten Ziektekosten Verzekering
 de Studenten Extra Pakketdekking

naam _____
 adres _____
 postcode/plaats _____

Boekhandel Leiter-Nypels

DE MAASTRICHTSE
UNIVERSITEITS-BOEKHANDEL

Wolfstraat 12
6211 GN Maastricht

tel. (043) 252666*
telex 56173 leiny nl.

De ethische discussie is vaak mosterd na de maaltijd

Per 1 juli is Henk ten Have van de capaciteitsgroep Gezondheidsethiek en Wijsbegeerte benoemd tot hoogleraar in de Wijsbegeerte met betrekking tot de katholieke levensbeschouwing, zoals het met een hele mond vol heet. Een katholiek denker, maar met nadruk op denker. Hoe denkt hij dat de denkers invloed kunnen uitoefenen op doeners zoals geneeskundigen? "Niet door de artsen onder ethische curatele te stellen", meent Ten Have. "Zaken als abortus en euthanasie, het blijft de eigen verantwoordelijkheid van de artsen. Wat ethici wel kunnen doen, is artsen erop attenderen wat de consequenties zijn van waarmee ze bezig zijn. Een ethicus heeft een horzelfunctie. Als horzels kunnen we voortdurend prikken uitdelen".

Radboudstichting

De Radboudstichting (voluit: Radboudstichting Wetenschappelijk Onderwijs) werd in 1905 door het Episcopaat opgericht. Mede dankzij de gelden die de stichting had bijeengebracht, konden de Katholieke Universiteit van Nijmegen en de Katholieke Hogeschool in Tilburg van de grond komen. Toen deze instellingen aan het eind van de jaren zestig volledig door de Staat werden gesubsidieerd, werd het wat stiller om de Radboudstichting. Maar na "een tijd van bezinning" is de stichting weer naar buiten getreden met een nieuwe geformuleerde opdracht: "De christelijke levensbeschouwing betrekken bij de vorming van academici en vanuit die visie wetenschapsbeoefening en wetenschappelijk onderwijs bevorderen".

Die opdracht wil men langs drie wegen verwezenlijken. Ten eerste door wetenschappelijke activiteiten te ontplooiën. De voornaamste daarvan is: het herbezetten en verwerven van bijzondere leerstoelen. De stichting meent dat de bijzondere leerstoel het beste middel is om "een eigen geluid te laten klinken binnen universiteiten en hogescholen". De andere activiteiten van de Radboudstichting zijn meer van vormende aard: het subsidiëren en ook opzetten van projecten die op geloofsvorming bij studenten zijn gericht. Ook het studentenpastoraat wordt door de Radboudstichting financieel ondersteund.

De totale uitgaven van de Radboudstichting bewegen zich nu rond het miljoen per jaar. Dat is veel te weinig, aldus de stichting. Vanuit haar Bossche zetel is de dagelijkse leiding druk doende diverse katholieke instellingen en personen weer voor het werk van "De Radboud" te interesseren.

Henk ten Have heeft (in Leiden) twee studies afgelegd: hij begon met medicijnen en halverwege kwam daar filosofie bij. Ten Have is ook tweemaal gepromoveerd. Eerst op een studie naar afwijkingen van de halswervelkolom, later op een wijsgerig onderwerp: "Geneeskunde en filosofie; de invloed van Jeremy Bentham op het medisch denken en handelen." Een opmerkelijke carrière. Niet alleen vanwege die twee studies en die twee promoties, maar ook vanwege de overstap van de "harde" geneeskunde naar de "zachte" filosofie. Wat bewoog hem tot die stap?

Ten Have: "Tijdens mijn studie medicijnen heb ik een afkeer gekregen van de manier waarop over zaken als abortus en euthanasie werd gepraat. Dat ging altijd maar over de technische kanten van de zaak. Het standpunt stond bij iedereen vast; er werd alleen nog over kleinheden gepraat. Maar er zit een laag onder. Namelijk: hoe denk je over mensen en over het menselijk leven? Wat versta je onder menselijke persoon? De normen achter de verschillende standpunten, daar moest eens wat meer over worden nagedacht. Waarom heb je dit of dat standpunt? Wat zijn de verschillen tussen dit of dat levensbeschouwelijk standpunt? Wat hem ook bewoog om filosofie erbij te gaan doen, was dat er toentertijd bij geneeskunde geen enkele aandacht werd besteed aan medische ethiek en filosofische aspecten van de gezondheidszorg in het algemeen. Bij de filosofen hoopte Ten Have wat meer inzicht te krijgen in deze aspecten van de geneeskunde. Als hoofdvak koos hij wijsgerige biologie. "Dat kwam het dichtste in de buurt van wat ik wilde. Dat gaat dan over zaken als de evolutieleer en daar komt ook de vraag aan de orde wat het menselijk leven nu eigenlijk is."

Ten Have bleek op de kam van een golf te zitten: in de jaren zeventig nam de belangstelling voor medische ethiek allerwegen sterk toe. Er werd een vereniging voor Filosofie en Geneeskunde opgericht, die nu driehonderd leden telt. Aan de bijzondere universiteiten van Nijmegen en Amsterdam werd filosofie van de geneeskunde een verplicht onderdeel in het afstudeerpakket, verzorgd door aparte vakgroepen. Ook in Leiden en Rotterdam verschenen filosofische afdelingen binnen de medische faculteit. Toen halverwege de jaren zeventig de RL van de grond kwam, heeft men op deze groeiende belangstelling voor medische ethiek ingespeeld. Een van de eerste leerstoelen was die van professor C. Sporken, tot voor kort voorzitter van de capaciteitsgroep Gezondheidsethiek en Wijsbegeerte. In 1982 kwam ook Ten Have bij deze capaciteitsgroep te werken. Als parttime "bijzonder docent" aan de Algemene Faculteit vervulde hij voor de Radboudstichting, die hem voor die helft betaalde, een tweevoudige opdracht: ontplooiën van activiteiten in overeenstemming met de doelstelling van de stichting en onderzoeken hoe het beste aan een te verwerven bijzonder hooglerarschap gestalte kon worden gegeven. Dat de hooglerarszetel nu pas is toegekend, is voor een deel toe te schrijven aan de huiverigheid van de RL met betrekking tot het "bijzondere" karakter van de leerstoel.

Als rijksinstelling in een - ondanks de voortgaande secularisatie - overwegend katholieke omgeving is men misschien extra op zijn hoede om de neutraliteit te bewaren.

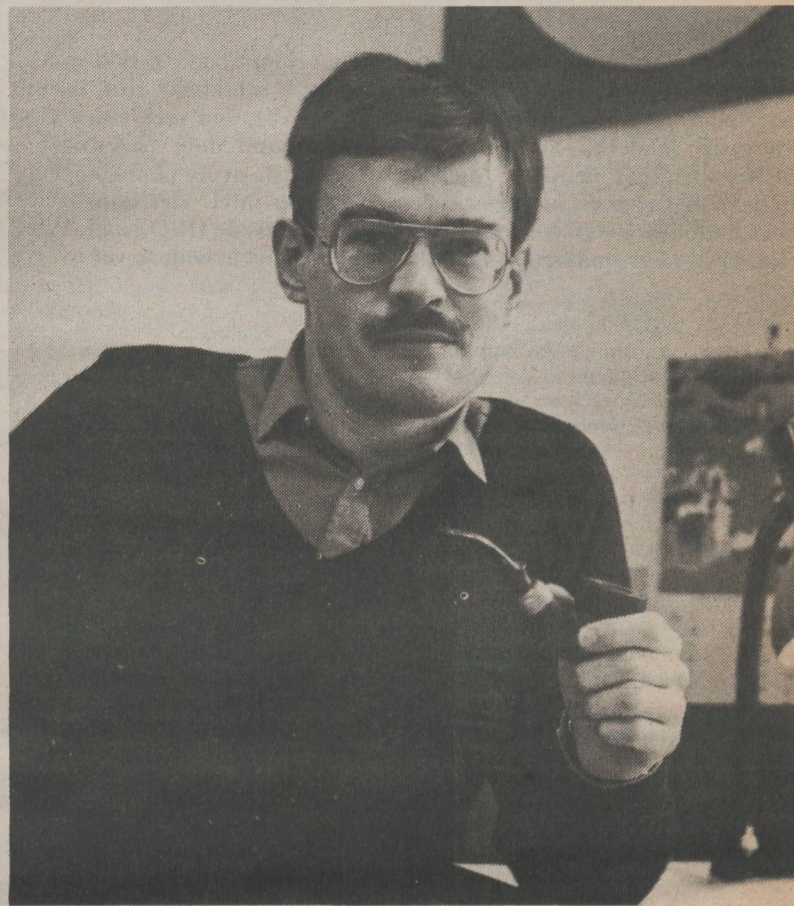
Snijpunt

Gaat Ten Have bekeringswerk verrichten? "Nee", zegt hij lachend. "Je moet het niet verwarren met het pastoraat. Het is niet mijn taak de katholieke levensbeschouwing op studenten over te brengen of ervoor te zorgen dat die behouden blijft. Een ethicus heeft een adviseerende functie. Als er een student naar me toekomt en die wil bijvoorbeeld weten wat het katholieke standpunt is inzake abortus, dan kan ik hem dat geven. En ik kan hem ook nog zeggen wat ik persoonlijk van die kwestie vind, als hij of zij daarin is geïnteresseerd. Maar mijn werk is breder dan dat. Het is niet zozeer de katholieke visie die ik, op verzoek, verduidelijk. Wat ik beoog, is discussies op een meer filosofisch plan brengen. Laten zien dat je ook van een andere kant tegen allerlei kwesties kan aankijken. Anders gezegd: iets bespreekbaar maken wat normaal niet naar voren komt. Maar wat wel leeft, want over allerlei medische onderwerpen hebben de studenten levensbeschouwelijke vragen."

Ten Have werkt "op het snijpunt van drie gebieden": het (katholieke) geloof, de wetenschap en de filosofie. Men kan ook zeggen: het is zijn taak na te denken over de verhouding tussen geloof en wetenschap. Het is de wens van de Radboudstichting dat de vruchten van dat denken in principe door alle RL-studenten kunnen worden geplukt. Ten Haves bijdrage aan het onderwijs is driedelig. Hij draagt zijn steentje bij aan het reguliere onderwijs, bijvoorbeeld door gedeelten van blokboeken te verzorgen, aan het keuze-onderwijs, waarmee aan de Algemene Faculteit ook studiepunten zijn te verkrijgen, en ten derde geeft hij, los van het academische onderwijs, cursussen Filosofie en Christendom.

MACHT

Wat is nu de oorzaak van de toegenomen belangstelling voor ethiek? Ten Have noemt een paar trefwoorden. Secularisering. De ontkerkelijking, die in de jaren zestig in een stroomversnelling is terecht gekomen, kan een oorzaak zijn. "Door het wegvallen van zekerheden die door de kerk werden aangereikt, door het wegvallen van morele kaders, zagen veel mensen zich voor de taak gesteld om zelf antwoorden te gaan formuleren". Een andere oorzaak voor de opmars van de ethiek kan gelegen zijn in: democratisering. In de jaren zestig zijn de mensen mondiger geworden, ze zijn meer openheid gaan eisen van overheden en instituties. Ook in de medische wereld was dat het geval. Patiënten wilden meer en meer weten waar ze aan toe waren, ze gingen op hun rechten staan, ze gingen zich ook verenigen. En de geneeskunde moest zich veel meer dan vroeger gaan verantwoorden. Ten Have: "Na de Tweede Wereldoorlog zie je wel dat de medicalisering om zich heen grijpt, maar met de groeiende macht van de medische stand groeiende ook de oppositie daartegen. Zo ontstonden ook de morele discussies. Want dat is het mooie: vroeger werden dat soort discussies alleen

Ethicus Henk ten Have: „Als je meer fundamentele vragen gaat stellen, kun je de techniek misschien vooruit zijn”

gevoerd door ethici; nu doen bijna alle mensen eraan mee".

Toch kan men zich niet aan de indruk onttrekken dat morele discussies een beetje mosterd na de maaltijd zijn. De technologische vernieuwingen tuimelen over elkaar heen en de ethiek hobbelt daar een beetje achter aan, zonder veel invloed te kunnen uitoefenen. Ten Have: "Dat is zeker waar. Het effect van morele discussies is tot nu toe minimaal gebleven. Geen enkele technologische ontwikkelingen is ermee tegengehouden. Maar dat wil niet zeggen dat ethische discussies nutteloos zijn. Ik denk eerder dat dat komt omdat er een verkeerde tactiek is gevolgd. Mijn grootste bezwaar is altijd dat de vorm van de discussies, de wijze waarop het probleem wordt gedefinieerd, is opgedrongen door diezelfde techniek. De discussies spelen zich af binnen een medisch kader, waardoor dat kader zelf niet meer ter discussie staat. Kijk maar weer naar de discussies over abortus en euthanasie. Of kijk naar de discussie over de voortplantingstechnologie. Dat gaat altijd over technische aspecten. Zo holt de ethiek inderdaad altijd achter de techniek aan. Maar als je meer fundamentele vragen gaat stellen, kun je de techniek misschien vooruit zijn. Neem het probleem van de overtollige embryo's bij de reageerbuisbaby's. Wat moet er met al dat ingevroren menselijk leven gebeuren, dat louter is gemaakt om de kans op succes te vergroten? vraagt de ethiek zich af. Een vraag die helemaal door het medische kader is bepaald. De ethiek had al veel eerder zich moeten bezighouden met zo'n fundamentele kwestie als de mogelijke consequenties van kunstmatig in-

grijpen in de bevruchting. Dan had men vat kunnen krijgen op de technische ontwikkelingen op dat gebied".

Ergens vat op krijgen, is daar niet macht voor nodig? Het antwoord van Ten Have is stellig: "Als je als ethicus macht wilt hebben, ben je niet meer filosofisch bezig. Want macht betekent dwang, verplichting en is in strijd met overtuigen, rationeel argumenteren. Met het hantieren van macht verlaat je het gebied van de filosofie".

Een filosoof moet zich verre houden van macht, want macht is in strijd met rationeel argumenteren. Maar als je de doelstellingen van een levensbeschouwelijke organisatie onderstreept en uitdraagt, geef je je dan ook niet over aan macht? Ten Have: "Het is heel goed mogelijk om op een rationele manier over ethische kwesties te praten, ook al ga je uit van een bepaalde levensbeschouwing". Maar aan de grenzen van dat rationele argumenteren staan toch een aantal axioma's, die zeggen: tot hier en niet verder. Ten Have: "Iedereen hanteert onbeargumenteerde uitgangspunten. Ook niet-confessionele wetenschappers. Uiteindelijk berust alle denken op een aantal vooronderstellingen".

Ad van Itersen

Boekhandel

DE TRIBUNE

Kapoenstraat 8

6211 KW Maastricht

Telefoon (043) 251978

literatuur
en politiek

Universiteiten willen miljard voor computers

In vijf jaar van 12.000 naar 60.000 personal computers. In 1990 moet per tien studenten e'en personal computer beschikbaar zijn, en in 1995 moet dat e'en per vijf studenten zijn. Allemaal verbonden via een groot landelijk SURFnetwerk, ondersteund door 'hardware, software' en, het nieuwste, 'lifeware'. Het eerste grote plan voor het binnenhalen van de informaticacenten ligt op tafel. Het ministerie van Landbouw volgt over een paar weken, net als de HBO-raad. Wie wint, is onzeker, maar vast staat dat de claims het gebodene ver overtreffen.

"Het is doodnormaal dat apparatuur vierentwintig uur per dag in gebruik is. Je wordt er horendol van. Op dit moment kunnen wij op geen enkele wijze aan de vraag van studenten voldoen." Dat zei dr. J. Rosenberg bij de presentatie van de plannen van de SUR, de Samenwerkende Universitaire Rekencentra. Nederland heeft een achterstand in de automatisering, niet alleen op het gebied van apparatuur en programmatuur (hardware en software), maar vooral als het om

deskundigen gaat, de "lifeware". De universiteiten hebben de koppen bij elkaar gestoken en een organisatiebureau in de arm genomen: Twijnstra en Gudde uit Deventer. Met het plan dat de SUR heeft gepresenteerd hopen de universiteiten extra geld voor informatica binnen te slepen. De regering heeft al een "informaticastimuleringsplan" aangeboden aan de Tweede Kamer, ter waarde van 1,7 miljard gulden. Dat geld moet nog worden verdeeld tussen de strijdende partijen. Maar

de SUR vindt dat dat bedrag nog hoger moet zijn, wil Nederland de achterstand op informaticagebied omzetten in een voorsprong. Alleen al de universiteiten en het hoger beroepsonderwijs hebben 1 miljard meer nodig, claimt de SUR. De huidige investeringen bedragen 170 miljoen gulden per jaar voor het wetenschappelijk onderwijs, en 10 miljoen voor het HBO. Direct na het aanbieden van het plan telegrafeerde minister Deetman dat de budgetverhoging van een miljard onmogelijk is. De instellingen moeten eerst maar zelf geld bij elkaar zoeken.

Werkstation

Voor het grootste deel van dat miljard, 370 miljoen, moeten "werkstations" worden gekocht: plaatsen waar iemand aan een computer kan werken. Ook een personal computer is een werkstation. Voor grote

en kleine computers, en programmatuur is 240 miljoen gereserveerd. Maar het meest ambitieus in het plan is het landelijke netwerk: SURFnet. Nu nog heeft elke computerfabrikant een eigen standaard.

De toegangsprocedures van de computers zijn verschillend. Dat bemoeilijkt de communicatie. De grootste belanghebbende, IBM, heeft inmiddels toegegeven aan de eisen van de SUR. IBM verlaat de eigen standaard, dat nu nog wordt gebruikt op het Europese computernet waarop ook de Nederlandse universiteiten zijn aangesloten. Gekozen is nu voor het OSI, het Open Systems Interconnection Model. Daarmee moet SURFnet gaan werken. SUR voorspelt dat Nederland de achterstand kan inhalen, en zelfs tot een voorsprong kan komen. Als de wirwar van netwerken en communicatiesystemen maar wordt opgeheven. Het meest geautomati-

seerde land, de Verenigde Staten, kan dan zelfs door Nederland worden voorbijgestreefd. De PTT in Nederland werkt samen met de SUR, en moet het netwerk gaan beheeren. Daardoor wordt het netwerk toegankelijker dan in de meeste andere landen, waar veel netwerken van verschillende organisaties langs elkaar werken.

Het bedrijfsleven heeft ook een vinger in de pap. De snelle informatisering van de universiteiten moet de Nederlandse economie "internationale concurrentiekracht" geven, zo meent de SUR. Het bedrijfsleven krijgt niet alleen orders voor nieuwe apparatuur, maar ook toegang tot het SURFnet. Tweederde van de grootste bedrijven in Nederland heeft belangstelling voor een aansluiting, zo blijkt uit een onderzoek van het ministerie van Economische Zaken. Maar ook bij het midden- en kleinbedrijf is men geïnteresseerd in de universitaire rekencapaciteiten.

Jesuiten-kost

'Jaa al was den Paus een halve Gek, en een slecht verstand had, zoo moet dog alles van haar (= Pauselijke Majesteit; wb) geloofd en aangenomen werden. Ziet soo worden die Onnoosele, Eenvoudige, en Domme Rooms-gesinde Menschen om den Tuin geleid'

Kort, krachtig, en niet mis te verstaan, dit welsprekende protest uit 1726 tegen de leer van de pauselijke onfeilbaarheid. Deze werd in 1713 in een pauselijke bul verkondigd, tijdens een scherpe richtingenstrijd in de katholieke kerk waarbij de Jansenisten het onderspit dolven.

Drijvende kracht achter die veroordeling van de leer van onze eigenste Cornelis Jansen uit Leerdam (opgeklommen tot bisschop van Ieper) waren de Jezuïeten.

En daartoe beperkte hun invloed zich niet: niet alleen aan het pauselijke, maar ook aan de Europese katholieke vorstenhoven waren ze kind aan huis.

Tegen deze Jezuïeten, die 'zoo veel Schelmen en Fielten onder haar Ordre hebben', richt zich de anonieme maar zich Rooms-gezind noemende schrijver van 'Jesuiten-Kost; of de maalyd der Jesuiten'.

De ondertitel reutelt nog wat voort over de verfoeilijke stank die uit de Jezuïtische gaarkeuken opstijgt: een goede 18e eeuwse titel laat geen misverstand over de inhoud of op zijn minst de teneur van een boek. Dit werkje is

goeddeels gewijd aan 663 zogenaamde 'Jesuitse Nieuwigheeden in de Stoffe der Zeeden'. De auteur heeft het allemaal nagezocht bij vooraanstaande schrijvers SJ; hij documenteert de vindplaatsen der teksten, dus, mogen wij concluderen: wat hier staat is WAAR.

De grondtoon wordt gezet door een aanval op het probabilisme. Dat zoeken we even op. De Winkler Prins betoogt dat de Sociëteit van Jezus moraaltheologisch gesproken een open oog had voor de complexiteit van het menselijk handelen en vooral voor het probleem van het maken van keuzes. 'Het probabilisme leert dat de mens zich tevreden mag stellen met

waarschijnlijkheden'. M.a.w.: wij hebben slechts te rekenen met het waarschijnlijk goede, of het waarschijnlijk kwade, en alle waarschijnlijke tussentinten. Een nobel filosofisch standpunt lijkt me, maar op het gebied van de moraal allicht vatbaar voor misbruik en grenzeloos opportunisme. Zeker in combinatie met een ander Jezuïetisch leerstuk, waarin het individuele menselijke geweten een grote rol krijgt toebedeeld.

Duidelijk is dat de schrijver Non Notus heeft besloten om eens kordaat met de vinger in de zwakke plekje van deze opvattingen te porren, en het hoeft niet te verbazen dat de karikatuur daarbij niet wordt geschuwd. Veel van zijn argumentatie is bijgevolg terug te brengen tot de volgende figuur: - Als iemand gelooft dat iets niet mag, maar als hij tegelijkertijd naar diepste gevoelens meent dat het waarschijnlijk is dat het wel zou kunnen mogen, dan

JESUITEN-KOST; OF DE MAALTYD der JESUITEN.

Op de welke verschiede VAADEREN der voorfs. SOCIETEIT; niet alleen hebben koomen te noodigen de

ROOMSE PAUSEN;

Maar ook

KEISEREN, KONINGEN, PRINCEN EN VORSTEN.

Mitsgaaders ook alle Soorten van Menschen van minder Rang, Waarde en Aansien;

Maar de GEUSEN (die Lekker Tandens) soo haast als sy uit de GAAR- of KOOK-KEUKEN der voorfs. JESUITEN de verfoejlyke Stank en Reuk die fommige Schootelen opgaaven in haar Neus-gaaten kreegen; soo hebben sy de voorfs. JESUITEN met haar Hoog Aansienlyk Gefelschap laten sinnen, en haar selven Vrolyk maaken.

Siet nu en noodig om van alle Rooms-gefinden, maar ook van de Jansenisten en Gesen geleefte te worden.

G E D R U K T,

In de KOOK-KEUKEN der JESUITEN,
A°. 1726.

is het geen zonde (of ten hoogste een vergeeflijke zonde) om het toch te doen -. Na de filosofische uiteenzetting krijgen we de praktische toepassing van deze regel. De ene vergeeflijke zonde na de andere passeert de revue. Wij mogen ons met spijs en drank opvullen tot brakens toe, ja ook dit braken bevorderen opdat wij weer opnieuw 'soudde konnen Vreten en Suipen'. Wij mogen aan Sodomitische Ontugt doen, want dat is een kleinere zonde dan een 'dieverij van dertig schellingen'.

Trouwens, stelen mag in veel gevallen best, en aan je belofte hoeft je je ook niet altijd te houden. Echt hilarisch worden de stellingen waar zij het kerkgebod van het vasten behandelen. Grote vermoedheid schijnt voor het vasten een verschoningsgrond te zijn. Welnu, iemand die zich met opzet afmat in de arbeid hoeft niet te vasten, meldt stelling 161. Iemand die op pad gaat om iets slechts te doen, zeg een ander te doden, zondigt weliswaar, maar als hij er nu erg moe van wordt hoeft ook hij in ieder geval niet te vasten. Tevens wordt hij die vermoed is van 'Kaatsen of Bijslappen volslagen van de Wet van 't Vasten bevrijd'. Omgekeerd werkt het ook: als het vasten onplezierige consequenties voor een persoon heeft wordt hij van de verplichting ontslagen.

Een student die slecht studeert door het vasten: hoeft dus niet. Als je alleen maar goed slaapt als je een avondmaal hebt verorberd: laat dan maar. Stelling 168: 'Al wie dat Hoofd-pijn, Maag-pijn of Oog-pijn hebben, of ook Hoofd-draaijngen, sijn van 't Vasten verschoond'.

Huwbare meisjes hoeven ook al niet, tenminste als ze door het vasten hun schoonheid zo zouden verliezen dat ze het risico lopen wegens magerte met de vinger te worden nagewezen.

'Waarschijnlijk' is het ook geoorloofd om wijn, bier en allerlei spiritualia op een vastendag te drinken. Chocola drinken mag eveneens. En als je dan dikwijls en veel drinkt is het natuurlijk toegestaan om 'nu en dan wat Spys te nemen, op dat den drank niet mag schaaden. Bij voorbeeld een stuk Broods, een vijf of twee etc'.

Zo worden één voor één de klassieke religieuze en zedelijke plichten door de Jezuïeten onderuit gehaald, klaagt de rechtzinnige auteur sidderend van verontwaardiging. Het klinkt allemaal wel deftig, meent hij nog in het nawoord, maar het lijkt toch meer op 'Hoere-praat of Bordeel-taal'.

Bij mij is inmiddels het sterke vermoeden gerezen dat meneer N.N. voor een hedendaagse lezer ver zijn doel voorbij schiet. Eerlijk gezegd vind ik zijn benauwde rechtlijnigheid heel wat verwerplicher dan het (al dan niet vermeende) opportunisme dat hij de Jezuïeten aanwrijft. Bij hen was tenminste nog plek voor humane twijfel en ruimhartigheid. De loutere aanwezigheid van dit boekje hier op de RL bewijst het zelf: ook dit namen de paters in hun bibliotheekcollectie op.

(Bibliotheeksignatuur: 3217 D 27)

Toeval

"De cultuurverschillen blijken een grote rol te spelen," schreef de SUR al in mei in een tussenrapport.

"De beta-wetenschappers zijn redelijk tevreden over de taakverdeling tussen centrale en decentrale computerdienstverlening. Zij zijn tamelijk onafhankelijk, en de technici onder hen hebben vaak een natuurlijke aanleg voor het omgaan met de spullen." De enquête, waarin dit wordt geconstateerd, ziet veel

meer mogelijkheden voor alfa- en gamma-wetenschappers. De cultuurverschillen binnen één universiteit blijken opvallend groot. Ook gaapt een kloof tussen rekencentra en gebruikers, omdat die gebruikers weinig weten van het vakgebied bij de rekencentra, en weinig automatiseringskennis hebben. De SUR verwacht dan ook dat de alfa- en de gamma-wetenschappen de meeste achterstand moeten inhalen. Uit de enquête blijkt dat het enthousiasme in die hoek opvallend is, maar dat de weg naar de computer "slecht

bewegwijzert is. Het toeval speelt een te grote rol."

Voor die bewegwijzering is gekwalificeerd personeel nodig. En daar ontbreekt het aan bij de universiteiten. De SUR wil dan ook mogelijkheden onderzoeken om computerdeskundigen meer uit te betalen dan 'gewoon personeel'. Het bestaande ambtenarenreglement moet dan worden omzeild, bijvoorbeeld door de specialisten in dienst te stellen van een stichting of een BV. De universiteit kan het personeel dan inhuren. Op die manier zouden de universiteiten het bedrijfsleven kunnen beconcurreren.

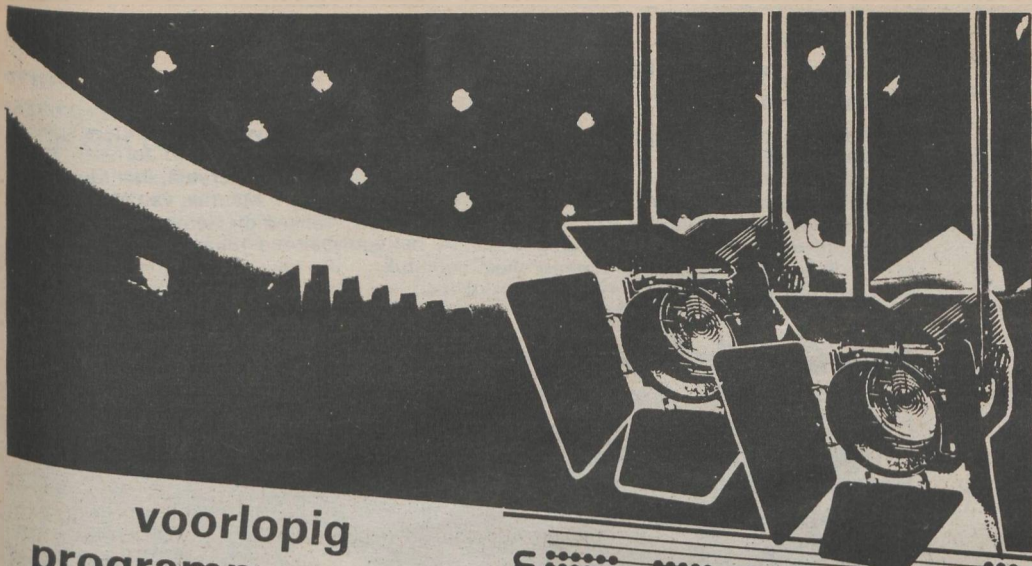
Ook binnen de bestaande universitaire rekencentra zal een verschuiving optreden. De medewerkers van de rekencentra moeten worden omgeschoold tot dienstverleners.

De vak- of capaciteitsgroepen zullen de oorspronkelijke taken van het rekencentrum overnemen: het beheer van programmatuur en apparatuur. De computerdeskundige zit dan ook bij de vakgroep, niet meer bij het rekencentrum.

Wammes Bos

Bert Wiggers

voorlopig programma eerste helft seizoen '85/'86

podium

Algemene informatie!

Zoals u wellicht weet is Podium Posjet het vestzaktheater dat is gevestigd in het Psycho Medisch Streekcentrum Vijverdal, dat ligt aan de rand van Maastricht aan de Vijverdalseweg nr. 1. Dit professioneel ingericht theater met een capaciteit van 175 stoelen wordt gebruikt voor interne activiteiten van Vijverdal en voor openbare voorstellingen welke voor iedereen toegankelijk zijn.

Het psychiatrisch ziekenhuis Vijverdal stelt dit theater voor algemeen gebruik ter beschikking omdat zij vindt dat een dergelijke schitterende ruimte zo optimaal mogelijk moet kunnen worden gebruikt en omdat zij hoopt hiermee ook een stukje „vermaatschappelijking“ te kunnen realiseren.

Door een initiatiefgroep Podium Posjet wordt het theater t.b.v. het externe gebruik geprogrammeerd, waarbij wordt getracht voor een zo breed mogelijk publiek iets te organiseren.

Naast theatervoorstellingen in het Posjettheater, organiseert de initiatiefgroep ook andere activiteiten zoals tentoonstellingen en specifieke activiteiten als circusvoorstellingen - het straattheaterfestival op het Onze Lieve Vrouweplein - thema-activiteiten t.b.v. scholen of andere doelgroepen. Heeft u ideeën, voorstellen, vragen, opmerkingen of wat dan ook, neem dan eens contact op met de initiatiefgroep Podium Posjet, postbus 88, 6200 AB Maastricht; tel. 043-633444 toestel 2132.

Bijzondere activiteiten eerste helft seizoen '85/'86

Iedere zondagmiddag:
Ruben's Poppenkasttheater
„De Kleine Wereld“

In samenwerking met de stichting Ruben's Poppenkasttheater „De kleine wereld“ organiseert het Podium Posjet wekelijks een poppentheatervoorstelling voor de kleintjes met deze bekende Maastrichtse poppenspeler, welke voor iedereen in Maastricht een begrip is, dank zij zijn veelvuldig optreden in de zomermaanden op het Amorsplein in het centrum van de stad.

De aanvang van de voorstellingen in het Podium Posjet is altijd 14.15 uur. De voorstelling duurt, inclusief de pauze waarin de kinderen iets lekkers van Ruben krijgen, tot ± 16.00 uur.

Ruben speelt vier verschillende voorstellingen per maand. Gelet op het feit dat deze voorstellingen vaak uitverkocht zijn, is het veilig om vooraf de kaarten te reserveren. Voor de jarigen heeft Ruben een speciale verrassing, mits u wel van te voren even opbelt met opgave van naam en leeftijd. U kunt de kaarten telefonisch reserveren onder nummer 043-633444 t.st. 2132. De kaarten dienen uiterlijk 15 min. voor de voorstelling te zijn afgehaald.

Bijzondere activiteiten eerste helft seizoen '85/'86 jeugdtheaterfestival 1985

In samenwerking met de contactraad Limburgse Schouwburgen, daartoe genereus gesteund door het provinciaal bestuur, heeft het Overleg Kleine Podia Limburg, waartoe het Podium Posjet behoort, een grandioos jeugdtheaterfestival georganiseerd onder de titel Theater om naar te kijken. Gelet op de speciale band welke Podium Posjet heeft met het jeugdtheater, heeft de initiatiefgroep 10 jeugdtheatervoorstellingen geboekt in de maanden oktober en november, zodat ook in Maastricht deze theatervorm de aandacht krijgt die zij verdient.

Van 5 oktober tot en met 16 november zijn er wekelijks op de woensdag- en zaterdagmiddagen voorstellingen in het kader van dit festival. Alle voorstellingen beginnen om 14.30 uur en duren ongeveer tot 16.15 uur. Gelet op de te verwachten grote animo is het ook in dit geval raadzaam de kaarten vooraf telefonisch te reserveren (tel. 043-633444 t.st. 2132). Afhalen van de gereserveerde kaarten tot max. 15 min. voor aanvang van de voorstellingen.

De entreprijzen voor het jeugdtheaterfestival en de voorstellingen van Ruben's poppenkasttheater bedragen f 2,50.

PROGRAMMA SEPTEMBER 1985

- Zondag 1 september, 14.15 uur
Ruben's Poppenkasttheater
- Vrijdag 6 september, 17.00 uur
Opening tentoonstelling
African Art, Gavin Jantjes
- Zaterdag 7 september, 20.30 uur
Zjef Vanuytsel
Vlaamse kleinkunst
Entree f 10,-
- Zondag 8 september, 14.15 uur
Ruben's Poppenkasttheater
- Donderdag 12 september, 20.30 uur
„Open-Podium“
Voor ieder die 'artistiek' iets wil doen.
Opgeven 043-633444, t.st. 2132.
Toegang gratis
- Vrijdag 13 september, 20.30 uur
Kabaret Vuil Wit
(besloten voorstelling)
- Zondag 15 september, 14.15 uur
Ruben's Poppenkasttheater
- Vrijdag 20 september, 20.30 uur
Rene van den Beld
Kabaretprogramma: „Zinspelen“
Entree f 5,-
- Zaterdag 21 september, 20.30 uur
Rene van den Beld
Kabaretprogramma: „Zinspelen“
Entree f 5,-
- Zondag 22 september, 14.15 uur
Ruben's Poppenkasttheater
- Vrijdag 27 september, 20.30 uur
Dan Ar Bras
Bretonse gitaarviruoes
Entree f 5,-
- Zaterdag 28 september, 20.30 uur
Eindexamenprojekt toneelakademie
„Memoires“
Entree f 5,-
- Zondag 29 september, 14.15 uur
Poppentheater de Trekwagen uit
Doetinchem
- Zondag 29 september, 20.30 uur
Eindexamenprojekt Toneelakademie
„Memoires“
Entree f 5,-

PROGRAMMA OKTOBER 1985

- Zaterdag 5 oktober, 14.30 uur
Francine Abbing
- Zaterdag 5 oktober, 20.30 uur
Matje Sjeuve
„Speels tussen de rails“ (kabaret)
Entree f 7,50
- Zondag 6 oktober, 14.15 uur
Ruben's Poppenkasttheater
- Woensdag 9 oktober, 14.30 uur
Bewegingstheater DINN met:
„Pac 'm dan“ (8-12 jr.)
Entree f 2,50
- Donderdag 10 oktober, 20.30 uur
„Open-Podium“
Voor ieder die 'artistiek' iets wil doen
Opgeven 043-633444, t.st. 2132.
Toegang gratis
- Zaterdag 12 oktober, 14.30 uur
Theater Kwiebus met:
„Geestig“ (vanaf 9 jaar)
Entree f 2,50
- Zondag 13 oktober, 14.15 uur
Ruben's Poppenkasttheater
- Woensdag 16 oktober, 14.30 uur
Theatergroep Maccus met:
„Als de tijd daar is“ (vanaf 9 jaar)
Entree f 2,50
- Donderdag 17 oktober, 20.30 uur
Rick Nolov Band met
Bram Vermeulen
Entree f 7,50
- Vrijdag 18 oktober, 20.30 uur
Toneelgroep Maasbracht
„Rimboe-hoe“
Entree f 5,-
- Zaterdag 19 oktober, 14.30 uur
Theatergroep de Blauwe Zebra
„Een Loket“
Entree f 2,50
- Zondag 20 oktober, 14.15 uur
Ruben's Poppenkasttheater
- Woensdag 23 oktober, 13.30 uur
Kindertheater Pepijn
„Het Boomspek“ (5-12 jaar)
Entree f 2,50

- Vrijdag 25 oktober, 20.30 uur
Ensemble Medaillon
„De Muze in Kwadraat“
Entree f 5,-
- Zaterdag 26 oktober, 14.30 uur
Poppenteater Jejem Piron
„Een mannetje dat niet kon slapen“
Entree f 2,50
- Zondag 27 oktober, 14.15 uur
Ruben's Poppenkasttheater

PROGRAMMA NOVEMBER 1985

- Zondag 3 november, 14.15 uur
Ruben's Poppenkasttheater
- Zaterdag 9 november, 14.30 uur
Stichting theater DOOD met:
„Dag met je handje“
Entree f 2,50
- Zondag 10 november, 14.15 uur
Ruben's Poppenkasttheater
- Dinsdag 12 november, 20.30 uur
Limburgs Toneel Sittard met:
„Es de wendj zich dreejt“
Entree f 7,50
- Donderdag 14 november, 20.30 uur
„Open-Podium“
Voor ieder die 'artistiek' iets wil doen
Opgeven 043-633444, t.st. 2132.
Toegang gratis
- Zaterdag 16 november, 14.30 uur
Jeugdteater De Zwarte Hand
„Piccolo Paradiso“
Entree f 2,50
- Zondag 17 november, 14.15 uur
Ruben's Poppenkasttheater
- Dinsdag 19 november, 20.30 uur
Limburgs toneel Sittard met:
„Es de wendj zich dreejt“
Entree f 7,50
- Woensdag 20 november, ... uur
Sjamaes Jeugdkoor met:
„Musical“ (optie)
Entree f 5,-
- Zaterdag 23 november, 20.30 uur
Balletgroep De Nieuwe Danserye
„De Zuil van Volta“
Entree f 7,50
- Zondag 24 november, 14.15 uur
Ruben's Poppenkasttheater
- Woensdag 27 november, ... uur
Sjamaes Jeugdkoor met:
„Musical“ (optie)
Entree f 5,-

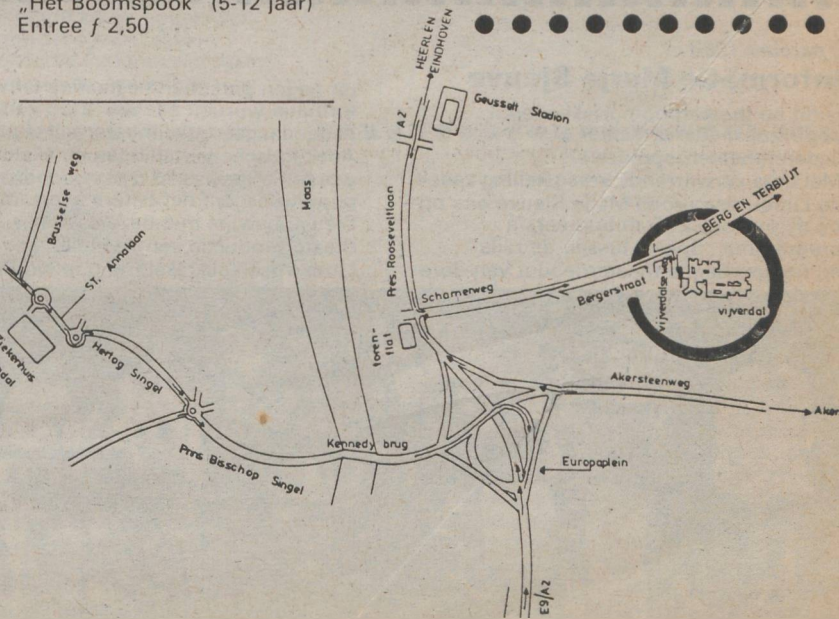
PROGRAMMA DECEMBER 1985

- Zondag 1 december, 14.15 uur
Ruben's Poppenkasttheater
- Zondag 8 december, 14.15 uur
Ruben's Poppenkasttheater
- Donderdag 12 december, 20.30 uur
„Open-Podium“
Voor ieder die 'artistiek' iets wil doen
Opgeven 043-633444, t.st. 2132.
Toegang gratis
- Zondag 15 december, 14.15 uur
Ruben's Poppenkasttheater
- Zaterdag 21 december, 20.30 uur
Kalyi Jag
Hongaarse folkgroep
Entree f 7,50
- Zondag 22 december, 14.15 uur
Ruben's Poppenkasttheater
- Maandag 23 december, 15.00 uur
Stichting Theater Op de Beek
Kerstspel: Kerstmis op de Markt
(besloten voorstelling)
- Zondag 29 december, 14.15 uur
Ruben's Poppenkasttheater

Algemene informatie! NIEUW NIEUW NIEUW NIEUW

Iedere tweede donderdag van de maand:
OPEN PODIUM. TOEGANG GRATIS

Anmelding:
Telefonisch: 043-633444 t.st. 2132
Voor aanvang Open Podium (20.30 uur)
Bij de ingang van het theater

7 september 1985

Informatie Zjef Vanuytsel

Een unieke avond in Maastricht met deze revelerende verschijning in de Vlaamse kleinkunst-chanson-wereld. Deze Vlaamse geweldenaar, welke na een studie voor architect plotseling ontdekt werd als imponerend liedjeszanger, en met een grote bekendheid dank zij zijn eerste elpee „De zotte morgen”, welke in 1970 verscheen. Het enorme succes van deze elpee betekende voor Zjef Vanuytsel, vrij onverwacht, de start van een loopbaan als zanger. In 1971 kreeg hij de prijs van de „Belgische variëteitcritici”. Er volgden nog 3 andere elpees welke hun weg naar een

breed publiek vonden. In 1974 verscheen „Er is geen weg terug”; in 1976 „De zanger” en in 1978 „De stilte van het land”. Na een rustperiode van 5 jaar, waarin hij zijn oude vak als architect oppakt, is eindelijk in 1983 de tijd gekomen om een nieuwe elpee onder de titel „Tederheid” op te nemen. Met deze elpee en met zijn nieuwe theaterprogramma staat Zjef Vanuytsel weer midden in het theaterlicht, een plaats waarin hij als geen ander thuisheert. Voorwaar een hoogtepunt aan het begin van het nieuwe theaterseizoen.

20 september 1985

Informatie René van den Beld

met de kabaretprogramma „Zinspelen”. Piano: Kees Ruissen. Viool: Imilie Bakhuis. Teksten: René van den Beld. Tekstbijdragen: Kees Ruissen, Bert Dronkert, Kees Simhoffer. Muziek: Kees Ruissen. Regie: Bert Dronkert.

Over de inhoud: zin en onzin liggen even dicht bij elkaar als belangrijk en onbelangrijk. Het is een kwestie van relativiteit. Kabaret dus, met in de hoofdrol minima en minipa (als onderdeurdelers). Wat weet je dan nog? Kabaret dus.

Over de personen: René van den Beld

René van den Beld is 24 augustus 1944 in Apeldoorn geboren. Vanaf de middelbare school had hij als hobby „de kleinkunst van het kabaret”. In Apeldoorn nam hij deel aan het „krikkrak-kabaret” terwijl hij in Groningen deel uitmaakte van het „nieuw Groninger studentenkabaret”. Naast deze kollektieve

akties realiseerde hij ook soloprogramma's waarbij hij onder andere deelnam aan de kabaretfestivals te Amsterdam en te Delft. In Maastricht heeft René van den Beld onder meer een soloprogramma met de titel „Klokhuis” in de schouwburg gebracht, ten behoeve van de restauratie van de St. Janstoren. In het dagelijks leven is René van den Beld predikant.

Kees Ruissen

Kees Ruissen is werkzaam bij de universiteit en studeert nu tevens medicijnen. Zijn kabaretinspiraties zijn met name geïnspireerd door de ontmoeting met René van den Beld. Kees Ruissen tekent voor de muziek.

Imilie Bakhuis

Imilie Bakhuis is afgestudeerd aan het Maastrichtse conservatorium met als hoofdvak viool. Haar deelname in dit kabaretprogramma is haar eerste kennismaking met deze kunstvorm.

27 september 1985

Informatie over Dan Ar Bras

Dan Ar Bras „solo” Gedurende de talloze internationale toernees, welke Dan Ar Bras als gitarist bij de groep van de bekende Bretonse folkbard Alan Stivell meemaakte, werd Dan Ar Bras in alle bezochte landen, of dit nu Engeland, Duitsland, Ierland, Australië, Zwitserland of Italië was, door de journalisten speciaal gevolgd. Het belangrijkste Italiaanse popmaandblad wijdde een twee-paginagroot artikel aan hem onder de titel „Hij die de gitaar kan laten klinken als een viool”. Het zeer bekende Engelse muziekweekblad „Melodymaker” klassificeerde Dan Ar Bras onder de beste gitaristen van de wereld en haalde hem geheel uit de schaduw van Alan Stivell. Om zijn muzikale ontwikkeling verder te stimuleren accepteerde hij een uitnodiging om de legendarische Fairport Convention te begeleiden op hun wereldtoernee.

Dan Ar Bras heeft inmiddels een groot aantal elpees op zijn naam, variërend van traditionele volksmuziek tot vooruitstrevende popmuziek. Als solist presenteert Dan Ar Bras de vruchten van jarenlang werk op de akoestische gitaar. Zijn ongelooflijke techniek en de diepe gevoeligheid van de door hem gerealiseerde klanken waren hem een favoriet op de grote festivals zoals Edinburg, Wenen en Belfast. Een avond met Dan Ar Bras wordt een avond om nooit te vergeten.

5 oktober 1985

Informatie Matje Sjeuve

Is dit nu theaterpopmuziekliederen, popmuziekliederen theater of liederentheaterpopmuziek. Met deze verwarrende vraagstelling zadelt de Limburgse groep Matje Sjeuve ons op bij de presentatie van hun eerste programma „Speels tussen de rails”. Bij het geslaagde theaterdebuut van deze

uit negen personen bestaande Limburgse formatie worden alle aspecten van het hedendaagse totaaltheater belicht. Anecdoteische vertellingen en sketches worden afgewisseld met hedendaagse popmuziek van het betere soort. Matje Sjeuve bewijst met deze eerste theaterproductie een veelbelovende Limburgse spektakelgroep te worden.

18 oktober 1985

Informatie voorstelling „rimboe-hoe”

het wordt door de toneelgroep „Bij de Pippen” uit Maasbracht. Wat gebeurt er als mensen onvrijwillig in een situatie terecht komen, waarbij kans op overleven zeer gering is? Hoe handhaaft zich iedereen? Met dit gegeven speelt de toneelgroep „Bij de Pippen” het stuk „rimboe-hoe”.

Onder de regie van Thijs Lenders spelen Leo van Rosmalen, Ingrid Jorissen, Frans Kurstjens, Carola Kersten, Jan Klerks, Toos Mestrom, Maurice van Montfort, Marian Vranken en Gemma Klerck dit in het voorjaar van 1985 in première gegangene stuk.

5 oktober 1985

Informatie poppentheater Francine Abbing met: De Vogels Gevlogen

Het zeer bekende poppentheater Francine Abbing uit Amsterdam speelt, in het kader van het jeugdtheaterfestival, voor kinderen in de leeftijdsgroep van vijf tot tien jaar dit verhaal over gevangen dieren die hun vrijheid herwinnen. In deze interessante voorstelling worden verschillende technieken gebruikt. Poppenspel, schimmenspel, mime, tekstprojectie en muziek worden uitgevoerd door twee spelers in en om een decor dat wentelt, rijdt, klappt of kantelt. Idee en uitvoering van deze zeer visuele voorstelling: Francine Abbing en Martijn van Haalen. Volgt de informatie van stichting bewegingstheater DINN met de voorstelling Pac 'm an. Over de vorm: In haar voorstellingen wil het bewegingstheater DINN de verschillende dansvormen aan bod laten komen en de kinderen de mogelijkheid bieden deze zelf

te ervaren. De voorstelling is geen doel op zich, maar is het middel om de kinderen een eigen dansbeleving te laten ontdekken, met name tijdens de meedansmomenten. Over de inhoud: „Pac 'm an” is een voorstelling, waarin de verteller muzikant een computerspel demonstreert waarin levensgrote menspijnen elektronisch worden bestuurd. Maar het zijn menspijnen, en met mensen weet je het maar nooit! Zogauw ze het „pionzijn” kwijt raken, handelen ze niet als jij en ik. Ieder met zijn eigen kleur. Dit levert een voorstelling op met allerlei verwickelingen... en meedansmomenten. Ook deze voorstelling, welke met name bedoeld is voor de leeftijdsgroep van acht tot twaalf jaar, vindt plaats in het kader van het jeugdtheaterfestival Limburg.

28 en 29 september 1985

Informatie over de voorstelling „Memoires”

in het kader van een eindexamenproject van de toneelacademie Maastricht. Onder de regie van Astrid Rozenhart, voor wie deze activiteit geldt als eindexamenproject voor de toneelacademie, zal het stuk „Memoires” van John Murell worden opgevoerd. De spelers van de voorstelling zijn gerecrueteerd uit Limburgse amateurtoneelverenigingen. Gelet op de ervaring die het theater Podium Posjet met dit soort projecten heeft opgedaan mag een zeer interessante toneelavond worden verwacht.

Het totale programmaoverzicht staat op pagina 1

12 oktober 1985

Informatie „Geestig” van theater Kwiebus uit Eindhoven

Een van de interessante hoogtepunten van het jeugdtheaterfestival Limburg zal de première zijn van het stuk „Geestig”, uitgevoerd door de theatergroep Kwiebus uit Eindhoven. De initiatiefgroep Podium Posjet is zeer vereerd u te kunnen melden dat de landelijke première van deze inmiddels zeer bekende theatergroep, een bekendheid die is gebaseerd op het succesvolle verloop van de eerste voorstelling van deze groep „Gewoon een beetje anders”, zal plaatsvinden in het theater Posjet.

Hoewel: wat is gewoon? Dit verhaal, dat voortdurend balanceert op de grens van schijn en werkelijkheid, probeert de toeschouwers in de ban te slaan met twee thema's: angst en fantasie, in de kinderwereld ons inziens twee onverbreekelijke grootheden. We kunnen ons voorstellen, dat volwassenen die dit alles lezen nu visioenen krijgen van kinderen die na zien van dit stuk slapeloze nachten hebben. Om hen gerust te stellen het volgende: Kwiebus zou Kwiebus niet zijn als, net als in alle vorige programma's, niet een flinke dosis relativerende humor in de programma's zou zijn verwerkt. Niet alleen omdat men dat zeer gezond vindt, maar vooral ook omdat dit programma moet worden gezien als een satire op de heersende trend van griezel- en horrorlektuur film; als een satire ook op de rage van het bovenaardse, op de hoge bovennatuurlijke, op de hoge ook van de vele hokus-pokus geneeswijzen en therapieën. Deze zeer visuele voorstelling is voor kinderen van alle leeftijden geschikt.

Voorwaar een buitenkans voor de vele liefhebbers van het jeugdtheater. Over de voorstelling: „Geestig” is een modern sprookje, waarin de werkelijkheid c.q. het mogelijke en de fantasie, met elkaar verweven zijn tot een intrigerend geheel. Het geldt ook voor de figuren die erin voorkomen. Aan de ene kant hele gewone, herkenbare mensen en aan de andere kant de sprookjesfiguren, creaties van de fantasie en op die grens tussen de twee werelden bewegen zich de mensen, die er weliswaar gewoon uitzien, maar dat niet zijn.

6 oktober 1985

Informatie voorstelling Theatergroep Maccus met „Als de tijd daar is“

Dit theaterjeugdstuk, dat bedoeld is voor kinderen vanaf negen jaar, speelt zich af aan de oever van de rivier. Daar wonen de Peerman en zijn vrouw. Een verdwaalde reiziger klopt bij hen aan. Hij weet niet meer wie hij is en waar hij is, hij weet alleen dat hij naar de overkant moet. Hij komt in aanraking met een reeks bizarre

figuren, die allemaal een ander beeld van de overkant hebben, en hem voor een karretje trachten te spannen.

„Als de tijd daar is“ zit vol verwijzingen naar oude mythes en sagen en moderne sprookjes. Het is een stuk vol dubbele bodems in beeld en taal.

7 oktober 1985

Rick Nolov Band Theatring Bram Vermeulen

Het contact tussen de Rick Nolov Band en Bram Vermeulen dateert al weer van bijna vijf jaar geleden. Beiden namen deel aan een superzessie in de kroeg- een jazzpoppodium en muzikantencafé in Amsterdam.

De artistieke samenwerking leidt nu tot een aantal optredens in Limburg; vnl. met het thema 'Dagboek pret, muzikale uitwisseling en avontuur'. Naast klassiekers op sessies zullen ook nummers van Vermeulen en Nolov zelf worden gespeeld. Natuurlijk met veel improvisatie en niet zo strak binnen de concepten die ieder apart normaliter aanhouden; spannend dus.

Rick Nolov een goed gastheer is, hebben de andere Rick Nolov-concerten in Maastricht bewezen. Dat Vermeulen naast theaterman een veelzijdig en bekwaam muzikant is, zal dit concert bewijzen.

Podium Posjet f 7,50; aanvang 20.30 uur.

Rick Nolov Band informatie

De band begint 1985 opereert de band in de primaire bezetting voor popmuziek van gitaar, bas, slagwerk met als extra: percussie. De nummers van gitarist Rick Nolov kennen nog steeds invloeden vanuit allerlei muzikale sferen, maar getuigen echter ook van een duidelijke identiteit. Het is hierbij uiteraard gezien de bezetting een basaal element. De nummers kennen een duidelijke vormgeving, met beperkte ruimte tot improvisatie. Het zijn in de eerste plaats liedjes. Omdat een tweede melodie-instrument ontbreekt staat de gitaar centraal, nu eens als ritme-, dan als melodie- en dan weer als solo-instrument. Visuele aspecten hebben onder invloed

van de vele optredens, o.a. ook in theaters meer aandacht gekregen.

In '83 en '84 heeft de band in een iets andere bezetting (met sax en slaggitaraar, zonder percussie) met uitzondering van het hoge Noorden op vrijwel alle kleine poppodia gespeeld. Een periode die eigenlijk werd afgesloten met het openen van het Pinkpopfestival in '84. Muzikaal gezien is er daarna wel een en ander veranderd. Wat platen betreft oogst de band aanmerkelijk minder succes dan bij de optredens; alhoewel de mini-LP, die tussen twee singlecontracten in eigen beheer werd uitgegeven, behoorlijk wat aandacht heeft gekregen op de radio.

Bezetting:
Rick Nolov: zang, gitaar.
Stijn Nolov: bas, zang.
Hans Keuls: slagwerk.
Janine Nolov: percussie.

Momenteel is de band aan het werk in Keulen i.v.m. 18 optredens in het WDR-theater Sprungbrett. 13-9 treden ze op in de Melkweg in Amsterdam.

19 oktober 1985

Informatie over Theatergroep „De blauwe zebra“ met de voorstelling „Een loket“

De theatergroep De blauwe zebra is een pas opgerichte theatergroep welke echter voortzetting is van theatergroep „Lijn tegen“, welke de voorstelling „Een loket“ heeft op haar repertoire had. Ook dit nieuwe theater staat voor een zeer interessante voorstelling welke met name vanwege haar interessante visuele aspecten een ideaal kijkgenot is voor kinderen van zes tot twaalf jaar.

23 oktober 1985

Informatie over Kindertheater Pepijn met de voorstelling „Het wemelwoud“

Leeftijdskategorie: vijf tot twaalf jaar.
„Het wemelwoud“

Bij het vallen van de avond belandt Pepijn op een open plek in het bos. Maar hij is daar niet alleen. Hij meent te dromen wanneer hij plots oog in oog staat met een

echt boomspook. Het sprookje heeft echter één groot probleem: er zit een scheur in zijn laken en dat kan niet uit spoken gaan. Het vraagt Pepijn hem voor een nacht te vervangen. Gaat Pepijn het doen? En wat gaat hij er van terecht brengen?
Een wonderlijk verhaal!

Regie: Reinhild Dewit.
Muziek: Bart Peeters.
Verhaal: naar Son Tyberg.

23 november 1985

Dansproductie „De zuil van Volta“ uitgevoerd door Tamara Huilmand

Het contrast tussen een „pure vorm van schoonheid“ en een verwarrende chaos is het hoofdthema van deze nieuwe productie van Tamara Huilmand. Elementen als zuiverheid, simpelheid en lichtheid staan tegenover het verderf, het chaotische en het absurde. Het een sluit het ander niet uit: het staat naast elkaar. Het contrast tussen deze verschillende energieën wordt gedurende het stuk opgebouwd tot een hoogtepunt.

Choreografie: Tamara Huilmand.
Dansers: Laurien van der Heiden, Tamara Huilmand, Karin Meijer, Mirjam Vos.

Informatie over Tamara Huilmand

Tamara Huilmand, een 23-jarige danseres en choreografe, studeerde aan de Rotterdamse Dansacademie. Zij nam deel vanaf 1983 aan projecten van het moderne dans- en muziekcircuit, een stichting die jonge choreografen en componisten die daarvoor in aanmerking komen, stimuleert en steunt.

In november 1984 maakte zij een choreografie voor het Solofestival in Amsterdam, waarvan zij ook daadwerkelijk deel uitmaakte.

25 oktober 1985

Informatie over het ensemble Medaillon met de voorstelling „De muze in kwadraat“

Dit anderhalf uur durende programma is een collage van proza, poëzie en zang. De muziek is van Satie, Offenbach, Humperdinck e.a.

De teksten zijn o.a.: van Aafjes, Masoch, Speenhof en Leny Malherbe.

De naam Medaillon roept associaties op met romantiek uit de vorige eeuw; van huiselijke soirees, crinoline, koetsen en kaarslicht. Toch zou men „De muze in kwadraat“ tekort doen het louter en of bij uitstek in voornoemd kader te plaatsen, want de gebezigde thema's blijven actueel. De teksten en liederen zijn op een speelse wijze verweven, waardoor mogelijk op zichzelf staande scènes harmonisch opgaan in het totaalbeeld.

„De muze in het kwadraat“: Vier jonge vrouwen geven op sprankelende wijze gestalte aan situaties en gedachten zoals een ieder van ons ze tegen kan komen met ruimte voor een lach en... een traan. Het ensemble bestaat uit:
Karin Beugels - sopraan
Gaudia Schillings - mezzo sopraan
Meta Drummen - piano
Desirée Schillings - voordracht
Leny Malherbe - samenstelling en regie.

26 oktober 1985

Informatie over voorstelling „Een mannetje dat niet kon slapen“, een poppenspel van Jean Marie Piron uit België

voor kinderen van vier tot tien jaar, naar het gelijknamige boek van Mariette van Halewijn.

Het verhaal:
Een mannetje dat niet kon slapen telde zolang de regendruppels tot het leek of hij zelf op de rand van de regenpijp zat. En daar ontmoet hij het vrolijke regendruppeltje dat hem meeneemt naar de schommelzee. Het begin van een lange reis... Want van de schommelzee gaat het naar het maanmeisje dat hem op het pad zonder einde afzet. Treintje Ergens Heen brengt hem naar het huis vol geheimen. Hij beleeft tal van ongelooflijke verhalen. Maar of hij slaapt??
Deze unieke voorstelling wordt gespeeld met stokpoppen in een mini-poppenkast.

12 november en 19 november

Es de wëndj zich dreejt

is een collage van monologen waarin we de mijnwerkerskinderen - van toen, als volwassenen - van-nu, gadeslaan. Deze spelschilderijen worden omlijst door een keur van liederen, die ons terugplaatsen in de tijd. De tijd van de nog actieve mijnwerkers.

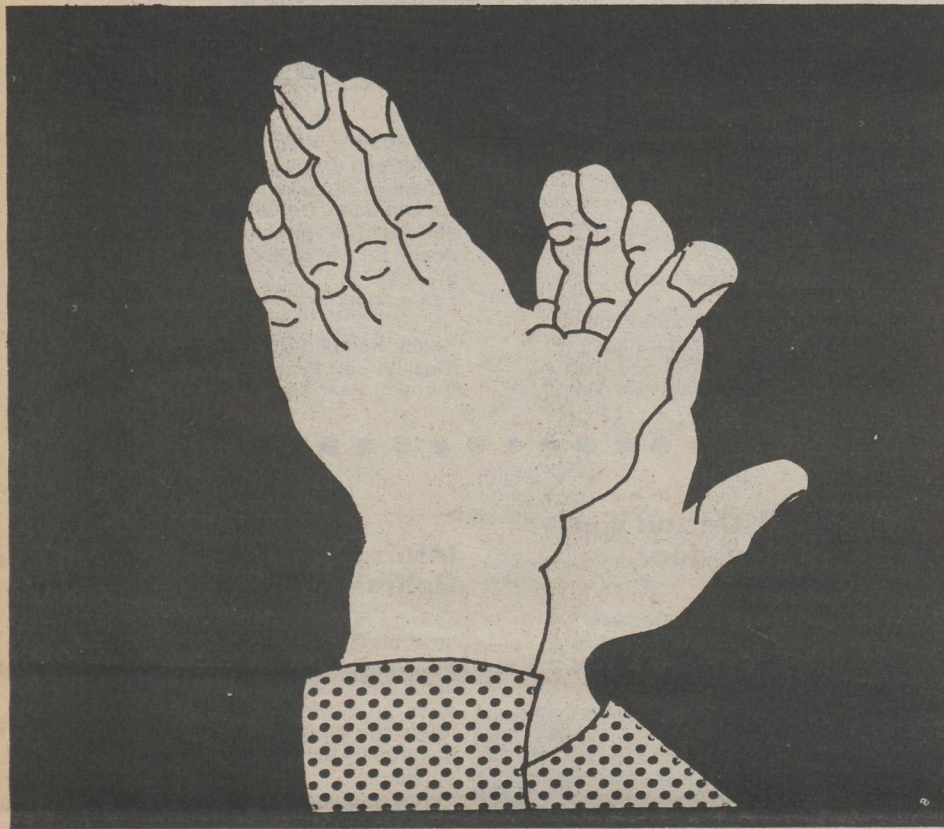
Es de wëndj zich dreejt laat ons zien hoe de kinderen van oud-mijnwerker Martens er in onze tijd voor staan. De twee onwankelbare pijlers waar Limburg in 't verleden op rustte: kerk en mijn, zijn weggefallen. In deze nagelaten leegte moet iedereen op zijn eigen manier trachten overeind te blijven.

Es de wëndj zich dreejt.

Wat maakte onger in de peiler Kleur of nasjonaliteit?

Ze maakde doa dezelfde koale
Leverde dezelfde zjweit
Noe de wëndj zich is goan dreje
Zeen ver dek neet mae in sjtoat
Om de vraemde te verdrage
Jage 'm noe van de sjtroat.
Trekke duuster wolke same
Onverdraagzaamheid gezeed
Wurd wat vreamd is neergesabeld
Es de wëndj zich haet gedreejt.

Es de wëndj zich dreejt. Eenmaal heeft de wind zich reeds gedraaid: toen de mijnen definitief werden gesloten en de betrokkenen als speelballen in de wind verwaaiden... Als we herhalingen willen voorkomen, als we onze toekomst zelf een beetje in de hand willen houden, zullen we er samen vóór moeten vechten. Hand in hand er samen klaar voor staan!!! Voor „Es de wëndj zich dreejt“.

16 november 1985

Informatie over jeugdtheater De Zwarte Hand met de voorstelling „Piccolo Paradiso“

Een muzikale voorstelling voor kinderen van acht jaar en ouder. Het verhaal: het ziet er niet zo best uit voor het variétégezelschap „Piccolo Paradiso“. De directeur, conferencier Charlie Joy, zit erover in de zenuwen. De grote manager, mr. M., wil geen geld meer in het gezelschap steken als het peil van de voorstellingen niet omhoog gaat. Maar de degensliker Mario Macho kost van al die degens, de clown KoKo lacht niet meer om zichzelf, dus het publiek lacht ook niet, en Coretta, de klankrijke echo-zangeres van weleer wordt alsmear een dagje ouder en een pondje dikker. Kortom, het is allemaal zwaar knudde. Dan raakt Marieke in dit vreemde gezelschap verzeild. Ze is van huis weggelopen en ze is blij dat ze een klein baantje bij deze groep kan krijgen. Maar door haar gebeuren er per ongeluk gekke

dingen. Arme directeur Charlie Joy. Hij heeft er een hard hoofd in. Dit alles komt het „peil“ van de voorstelling toch niet ten goede?

De vreemde gebeurtenissen in het variétégezelschap komen natuurlijk in het echt voor. Maar al te vaak dreigt opvoeding en onderwijs gereduceerd te worden tot het instuderen van een aantal vaardigheden en kunstjes om het ver te brengen in deze maatschappij. Maar al te vaak wordt de jeugd aangespoord om volwassenen te imiteren, om zo een commerciële carrière te maken. Maar in „Piccolo Paradiso“ raken de artiesten van hun prestatiedwang af, ze ontdekken wat ze zelf waard zijn. Dat zal wel niet veel geld opbrengen, maar ze hebben in ieder geval meer plezier. Het publiek trouwens ook.

21 december 1985

Informatie over Kalyi Jag. Deze Hongaarse folkgroep werd opgericht in Boedapest in 1978

Het merendeel van de leden van de groep waren jonge zigeuners afkomstig uit het oostelijk deel van Hongarije, wier doel het was de liederen en dansen van hun land van herkomst aan het brede publiek te laten zien. In 1979 won dit ensemble in Hongarije de titel „Young Master of Folkart“, waarna de groep in 1980 de toestemming kreeg om als professionele groep te opereren. De groep raakte in de daarop volgende jaren zeer bekend in Hongarije, mede

dankzij geproduceerde platen en de tv- en radio-optredens. Vandaag de dag is Kalyi Jag een van de meest succesvolle traditionele groepen in Hongarije. Het repertoire van de groep bestaat uit authentieke volksmuziek vanuit de Oosteuropese zigeunerfolklore. In hun repertoire zijn liederen en dansen in gelijke mate vertegenwoordigd, zodat een zeer afwisselende concertavond kan worden voorspeld.

28 en 29 september 1985 Memoires door John Murrell

1923 Sarah Bernhardt, de grote Franse actrice, dikteert haar memoires aan haar secretaaris Pitou. Samen halen zij herinneringen op uit haar leven en uit scènes van stukken waarin Sarah heeft geschitterd. Doordat deze scènes ook daadwerkelijk worden gespeeld, ontstaat een afwisselende voorstelling. Het doel van de groep is dan ook niet een historisch verantwoord beeld van Bernhardt's leven te geven, maar om de toeschouwer 1 1/2 uur lang te amuseren met een kleurrijk stuk, geïnspireerd op het leven van deze boeiende actrice. „Memoires“ is vertaald, bewerkt en geregisseerd door Astrid Rosenhart. De spelers zijn Berèn Liedmeier en Bas Grevelink. Willem van Zanten nam het decor en de requisieten voor zijn rekening.

Voorstellingen welke Rubens speelt in de eerste helft van het seizoen 1985/1986:

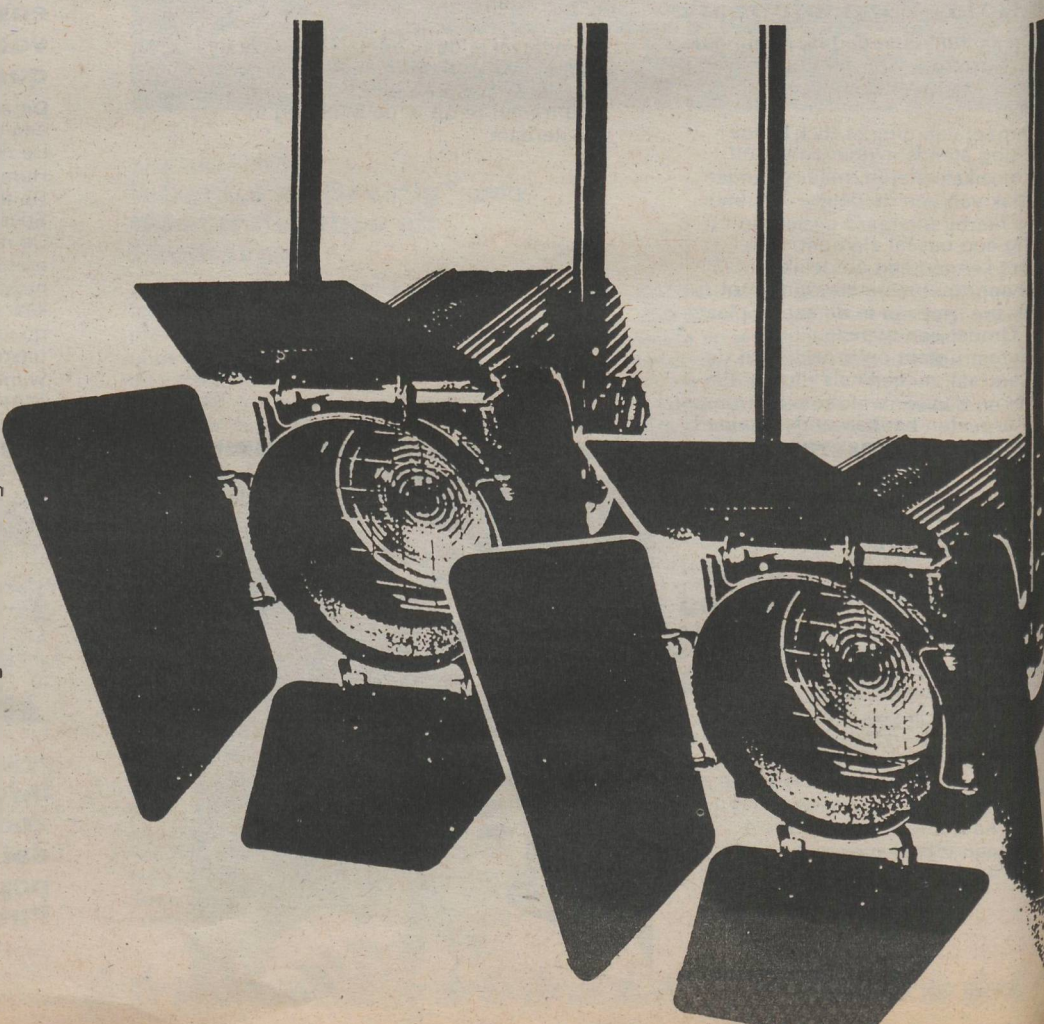
- De oei groei.
- Kriebels of „Blauwe Nijd krijgt de kriebels, moet niezen en wordt moeder“.
- Vies
- De liefdesdrank van Blauwe Nijd.
- Zonder staf is koning af.
- De kerstklaas.

Bij de ingang van het theater is voor de voorstelling een boekje te krijgen over Rubens Poppenkasttheater, waarin nader ingegaan wordt op de verschillende voorstellingen. Wilt u een dergelijk boekje toegestuurd krijgen, dan dient u contact op te nemen met Podium Posjet, Postbus 88, 6200 AB Maastricht, telefoon 043-633444 toestel 2132.

Informatie Open Podium

Teneinde in de stad Maastricht, waar het zo wemelt van theateropleidingen (Conservatorium/Toneelacademie) en waar veel andere initiatieven op cultuurgebied ontstaan, leek het een waardevolle aanvulling om eens per maand het theater open te stellen voor een ieder die het wil gebruiken. Iedere tweede donderdag van de maand wordt er derhalve een „Open Podium“

georganiseerd waarin ieder die een theatercreativiteit wil doen, terecht kan. In verband met de noodzakelijke planning en eventuele technische ondersteuning is het wel noodzakelijk dat van te voren de activiteiten worden aangemeld bij de initiatiefgroep Podium Posjet, welke telefonisch te bereiken is onder nummer 043-633444 toestel 2132. De toegang voor deze activiteit is GRATIS.

Wet
Mannen
gaan doe
deur een
een oproe
de weten
500 liter
suf maar
het niet”
de noodk
zoek volg
af te staa
Achter
schuilt
Vermeer,
terin het
te hebben
lijk dat
maar éer
uitgebrei
derzoek.
reikt bui
BMC en
zen van h
Space Sh
Nieuws d
delijke p
rijker is
mogelijk
hebben v
thrombos
nieuwe i
gen en
fistollings
in de mec
men onb
Gesla
van s
Honderdv
rekenaars
hebben v
Maastrich
“Satellite
Statistics
Session”.
trich was
ISI-congre
mee het
het institu
De meeti
houden o
situde of
het Euro
of the B
werd doe
der gesla
de organ
ke veren
dat men
graag wil
reeks van
Concreet
gende ISI
tellite M
Kyoto.
De behan
betrekkin
het mom
langstellu
als curve
ning, en h
tere aant
ke proble
tisch rele
medische
men ook
ressante
De lokale
gres was
Albers er
citeitsgro
en van dr
Post Hog
Algemeen
ook finar
Observat

Onschuldig karakter van antistollingstherapie met 500 liter urine op losse schroeven gezet

Mannen die op het BMC een plas gaan doen komen op de toiletdeur een pamflet tegen. Het is een oproep urine af te staan voor de wetenschap. Er is maar liefst 500 liter nodig. "We pissen ons af maar in ons eentje reddend we het niet", luidt de ludiek gestelde noodkreet. Waarna het verzoek volgt het natuurlijk product af te staan voor het goede doel. Achter de inzamelingsactie schuilt biochemicus dr. Cees Vermeer, die in een hoekje achterin het BMC zijn kamer blijkt te hebben. Al gauw wordt duidelijk dat het urine onderzoek maar één takje is van een zeer uitgebreid en veelomvattend onderzoek. Een onderzoek dat ver reikt buiten de deuren van het BMC en zelfs ver buiten de grenzen van het land: het gaat met de Space Shuttle mee de ruimte in. Nieuws dat dit onderzoek de landelijke pers deed halen. Belangrijker is het dat dit onderzoek mogelijk grote gevolgen kan hebben voor de behandeling van thrombosepatiënten. Het geeft nieuwe inzichten in de werkingen en bijwerkingen van antistollingstherapie. Inzichten die in de medische wereld nog volkomen onbekend zijn.

Geslaagd congres van statistici

Honderdvijftig statistici en kansberekenaars uit vijftig landen hebben van 23 tot 27 augustus in Maastricht deelgenomen aan de "Satellite Meeting on Mathematical Statistics and Probability to the ISI Session". De bijeenkomst in Maastricht was het vervolg op het grote ISI-congres in Amsterdam, waarmee het honderdjarig bestaan van het instituut gevierd werd.

De meeting in Maastricht werd gehouden onder auspiciën van het Institute of Mathematical Statistics en het European Regional Committee of the Bernoulli Society. De opzet werd door de deelnemers al bijzonder geslaagd beschouwd. Namens de organiserende wetenschappelijke verenigingen werd meegedeeld dat men deze Satellite Meeting graag wilde zien als eerste van een reeks van dergelijke ontmoetingen. Concreet is men van plan bij de volgende ISI Session in Tokio een Satellite Meeting te organiseren in Kyoto.

De behandelde thema's hadden alle betrekking op gebieden die zich op het moment in een levendige belangstelling mogen verheugen, zoals curve-schatting, patroonherkenning, en het schatten van steeds grotere aantallen parameters. Dergelijke problemen zijn niet alleen praktisch relevant voor onder meer biomedische toepassingen, maar vormen ook wiskundig gezien een interessante uitdaging.

De lokale organisatie van het congres was in handen van prof. dr. W. Albers en dr. R. Does van de capaciteitsgroep Medische Informatica van drs. F. Hein van het Bureau Post Hoger Onderwijs van het de Algemene Faculteit, die het congres ook financieel heeft gesteund.

'Koagulationsvitamin'

"Oh, we verzamelen veel méér dan urine!" zegt de stralende onderzoeker, voor wie wetenschap duidelijk Big Fun is. "We gaan nu alle artsen in de omgeving aflopen om nierstenen te verzamelen, een tijdje geleden waren we weer bezig met koeibotten..." Glunderende pretoogjes in een jong gezicht met een grote recht afgesneden kuif stralen de fascinering in het onderzoek op je over. Voor het begrip moet eerst wat basale bloedstollingstheorie worden uitgelegd. In het bloed circuleren een hele groep eiwitten die bij een verwonding elkaar opeenvolgend stimuleren en zo een lawinereactie op gang brengen die de wond sluit. Helaas gebeurt dat soms ook onverklaard, waardoor gevaarlijke thrombi (stolsels) ontstaan die hartinfarcten, beroertes en meer van dat soort ellende veroorzaken. Deze eiwitten die grotendeels in de lever gemaakt worden, blijken vlak voordat ze in het bloed komen een zgn. carboxyleringsreactie te ondergaan. Voor die reactie is vitamine K nodig. Als vitamine K ontbreekt worden de eiwitten niet gecarboxyleerd, waardoor ze onwerkzaam in het bloed komen. Deze niet werkzame eiwitten die door Prof. Hemker werden ontdekt, worden PIVKA's genoemd (Proteins Induced in Vitamine K Absence). De behandeling van thrombosepatiënten berust op deze reactie. Met behulp van coumarinderivaten, stoffen die Vitamine K tegenwerken wordt de carboxyleringsreactie belemmerd. Ten gevolge daarvan komt er een hoog percentage PIVKA's in het bloed, waardoor stolling minder snel optreedt. "Maar", dachten een aantal biochemici, "zou het Vitamine K, dat zijn naam te danken heeft aan de oorspronkelijke betiteling 'Koagulationsvitamin', alleen die functie hebben? Néé", was het antwoord. "Carboxyleringsreacties, waarbij Vitamine K nodig is, zijn bijna overal in het lichaam te vinden; in de botten, de nieren, de alveesklier, de testikels, de longen, de vaatwand enzovoorts. Welke eiwitten zouden deze zgn. niet-hepatische carboxylases (niet met betrekking tot de lever) daar dan opwekken en wat voor nut hebben die eiwitten?" was dan ook de volgende vraag, met in het achterhoofd de vraag: "Wat gebeurt er dan bij mensen die met Vitamine K antagonist op antistolling zijn ingesteld?"

Botten, baby's en bejaarden

"Laten we met de botten beginnen", stelt Vermeer. "In Amerika ontdekte men het eiwit dat daar door de carboxyleringsreactie gemaakt wordt, men noemde het osteocalcine. Na productie in het bot blijkt het daarin bijna volledig te worden vastgehouden. Het is nodig bij de botgroei. Zonder dat eiwit ontstaan er in de epifysairchijven (de 'groeicentra' van het bot) allemaal kalkbrokjes. Op die plaatsen groeit het bot niet meer, in de rest van de epifysairchijf groeit het nog wél, zodat je botten met de laatste vormen krijgt". Vermeer toont een dia. Een kind zonder neus, met stompige armpjes en beentjes. 'Fetal Warfarin Syndrom' is de officiële term voor het ziektebeeld, dat het gevolg is van een antistollingsbehandeling met warfarine (een coumarin derivaat), die de moeder van het kind tijdens de zwanger-

schap onderging. Niet alleen voor groeiende kinderen is osteocalcine essentieel, ook voor bejaarden is het mogelijk een belangrijk eiwit. "Normaal komt er maar zeer weinig van in het bloed terecht", stelt Vermeer, "bij bejaarden met osteoporose vinden we plotseling een twintig keer zo hoge concentratie". Osteoporose, oftewel afname van het botweefsel, is verantwoordelijk voor het krimpen van bejaarden en is traditiegetrouw de boosdoener bij gebroken heupen. "We zijn dan ook heel benieuwd of het osteocalcinegebrek hiervan de oorzaak is, daar doen we hard werk aan. Het is een unieke kans dat we dit proces nu heel precies bij gezonde mensen kunnen bestuderen via een Space Shuttle proef, een project waarover Observant al eerder berichtte. Tijdens gewichtloosheid gaat het botverlies namelijk extreem snel. Per maand verliezen ruimtevaarders 6 procent van hun botgewicht. Dat is ook de reden dat die Russische kosmonauten maximaal acht maanden mogen wegblijven; dan zijn ze al de helft van hun skelet kwijt! Op het ogenblik is dit een van de grootste problemen in de ruimtevaart. Die Space Shuttle astronauten gaan nu voor ons hun bloed afnemen, dat krijgen we hier op het BMC, dan gaan we kijken hoe het met het osteocalcine daarin gesteld is. We zijn benieuwd of, net zoals bij osteoporose, ook hier het osteocalcine gehalte in het bloed verhoogd is. Dat zou een sterke aanwijzing zijn dat dit eiwit inderdaad regulerend werkt bij de botafbraak".

"Niet de hele dag"

De botten zijn nog maar het begin van de projecten van Vermeer. Met een gezicht van: "Grappig hh, allemaal! Maar ik heb nog veel meer, hoor!" stapt hij over op de testis. "We ontdekten het, via de carboxylering gemaakte, eiwit in het sperma, we weten nog niet wat het daar doet. Ik kan me niet anders voorstellen dan dat het betrokken is bij de vruchtbaarheid. Als je dat kunt beïnvloeden, dan zitten we misschien -het is een speculatie hoort dan zitten we misschien op het spoor van een mannenpil..." fantaseert Vermeer.

Vervolgens komen de nieren aan de beurt. Ineens realiseer ik me dat ik na drie kwartier praten nog niets gehoord heb over de urine, waarvoor ik oorspronkelijk was gekomen. Die komt nu dan eindelijk aan bod. Vermeer ontdekte ook in de nieren het product van een carboxyleringsreactie. Dat product, een eiwit, wordt door de niercel uitgescheiden. "We hebben aanwijzingen dat dit eiwit de vorming van nierstenen belemmert", vertelt Vermeer. "Je moet je een niersteen voorstellen als een afgebroken staaf. Rondom is hij glad maar aan de uiteinden brokkelig. Aan die uiteinden groeit de niersteen. We denken nu dat ons eiwit zich op die uiteinden nestelt en zo de groei van de niersteen verhindert. Een beginnend steentje plas je ongemerkt uit. Als het eiwit echter tekort schiet of niet goed gemaakt is kan de niersteen wel groeien en klachten veroorzaken. We hopen door het analyseren van stenen en urine van patiënten hier meer inzicht in te verwerven. Voor de bepalingen moeten we biochemische tests ontwikkelen. Daarbij zijn antistoffen nodig; die zijn op te wekken door een proefdier het

Dr. Cees Vermeer

eiwit in te spuiten. Uit een liter urine halen we maar enkele microgrammen van het eiwit, je begrijpt dat we er dus veel van nodig hebben". Alleen de mannen mogen hun urine geven. Eén druppel menstruatiebloed maakt namelijk een volle ton urine voor het gestelde doel waardeloos. De inzamelingsactie blijkt overigens slecht te verlopen. Elk uur gaat Peet van Loo, medewerker van Vermeer, alle toiletten af om klaargezette potten met urine af te halen, het mag niet bederven. "Maar als we drie liter ophalen op een dag is het veel", verzucht de onderzoeker. "Aan de reclame kan het niet liggen, we hebben bijna alle mannen op het BMC persoonlijk aangesproken. Men schaamt zich er een beetje voor, ze zeggen: "Ik hoef niet de hele dag".

Ontstolde rammen

Nog meer plaatsen waar carboxyleringsreacties plaats vinden komen ter sprake, maar die besparen we de lezer. Langzamerhand is duidelijk geworden dat deze reacties op veel plaatsen een essentiële functie hebben. Door de antithrombosebehandeling met Vitamine K antagonist wordt niet alleen de stollingsfactorproductie belemmerd, maar worden ook al deze niet-hepatische carboxyleringsreacties lam gelegd. De vraag rijst dan ook of je bij mensen die onder antithrombosebehandeling zijn niet allerlei bijwerkingen ziet: botbreuken, onvruchtbaarheid, nierstenen etcetera. "Twee jaar hebben we samen met Epide-

miologie intensief geprobeerd die vraag op te lossen", antwoordt Vermeer. "Het is ons niet gelukt. Je moet eerst weten wie er met welke middelen ontstold wordt. Daarvoor moet je bij de thrombosedienst zijn. Maar als mensen een niersteen krijgen gaan ze daarmee niet naar de thrombosedienst maar naar de uroloog. Je moet dus van de thrombosediensten de namen van de patiënten krijgen om die te vergelijken met de patiëntenbestanden van bijvoorbeeld de uroloog. Die namen kregen we niet. Daarom gaan we het nu met dierproeven onderzoeken: we gaan rammen een jaar lang ontstollen, daarna gaan we kijken of ze klachten krijgen."

Belangrijk onderzoek voor de ruim tweehonderdduizend patiënten in Nederland die langdurig worden geantistold. Maar niet alleen voor hen, het onderzoek kan ook vruchten afwerpen in andere branches. Meer inzicht in carboxyleringsreacties brengt wellicht mogelijkheden voor toepassing van ontstollingsbehandelingen bij andere ziekten aan het licht. Vermeer: "In de biochemische wereld zijn deze vondsten al zo'n vier à vijf jaar geaccepteerd, maar in de medische literatuur kom je er nog niets over tegen. Artsen aan wie je erover vertelt slaan steil achterover. Vóór m'n pensioen hoop ik het allemaal te hebben uitgezocht. Niét eerder", grapt hij, "dan ben ik werkeloos".

Paul Gobée

Bureau Onderwijs FdG

**Aan: Alle studenten
Faculteit der Geneeskunde
Betreft: samenstelling Dagelijkse
Commissie voor de Examens
per 1 oktober 1985**

Wegens beëindiging van de zittingstermijn zullen dr. H. Muller en drs. J. Seldenrath per 1 oktober 1985 de DCE verlaten. Zij zullen worden opgevolgd door prof. dr. L. Greve en drs. M. van Santen-Hoeufft.
De samenstelling van de DCE ziet er per 1 oktober 1985 als volgt uit:
prof. dr. C. van Boven (voorzitter),
prof. dr. W. Wijnen, drs. W. Lammers,
prof. dr. G. Kootstra, dr. J. Smits, prof.
dr. L. Greve, drs. M. van Santen-
Hoeufft, drs. T. Imbos (adviseur).

**Aan: Alle studenten
Faculteit der Geneeskunde
Betreft: spreekuur voorzitter Dagelijkse
Commissie voor de Examens**

Het spreekuur (alleen volgens afspraak!) van de voorzitter van de DCE vindt gedurende het academisch jaar plaats elke maandag (m.u.v. de eerste maandag van de maand) van de maand tussen 10.00 en 12.00 uur. Een afspraak hiervoor kan worden gemaakt via Josta Mommertz, Bureau Onderwijs FdG, 043-888433.

**Aan: De 5e en 6e jaars studenten FdG.
Betreft: Regeling tegemoetkoming
reiskosten voor studenten
in het vijfde en zesde studiejaar.**

De tariefstelling van de regeling Tegemoetkoming Reiskosten voor studenten in het vijfde en zesde studiejaar is gewijzigd. Het bestuur van de Faculteit der Geneeskunde heeft besloten de vergoeding van het tarief Noord-Limburg te verdubbelen teneinde de studenten die stage-onderwijs volgen in het gebied Noord-Limburg een betere financiële tegemoetkoming te verstrekken.

Te uwer informatie treft u hieronder aan de tekst van de nieuwe regeling die per 1 januari 1985 van kracht is (de oude regeling BO 85-10.079 pagina 34 komt te vervallen).

**Regeling Tegemoetkoming Reiskosten
voor studenten in het vijfde en zesde studiejaar. BO 85-10.275.**

Door het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen is vastgesteld dat vijfde- en zesdejaars studenten die in affiliatieverband onderwijs volgen een tegemoetkoming reiskosten dient te worden verstrekt. De vergoedingen worden jaarlijks vastgesteld op basis van de financiële richtlijnen van het Ministerie inzake affiliatievergoedingen. Uitkeringen aan studenten worden gedaan aan alle vijfde en zesde jaars studenten die buiten Zuid-Limburg stages lopen in het kader van hun goedgekeurde onderwijsprogramma's (PMO-K, PMO-H en PMO/PMS). De uitkering aan deze groep studenten bestaat uit een vast bedrag per stageweek waarbij een van de twee tarieven geldt: één tarief voor stages Midden-Limburg (exclusief Sittard) en één tarief voor stages in Noord-Limburg.

Tarief Midden-Limburg: voor stages in Midden-Limburg (het gebied boven Sittard tot Roermond) geldt het tarief van f 10,- per stageweek.

Tarief Noord-Limburg: voor stages in het gebied vanaf Roermond geldt het tarief van f 40,- per stageweek.

De uitkering in het kader van de „regeling tegemoetkoming reiskosten voor studenten in het vijfde en zesde studiejaar” wordt tweemaal per jaar (in de maand februari en in de maand september) overgemaakt op de rekening van de betreffende student op basis van het door het Bureau Onderwijs FdG vastgestelde stage-programma: in casu het aantal stageweken per gelopen stage in Midden- en Noord-Limburg volgens het van toepassing zijnde tarief.
De studenten die voor de uitkeringen in aanmerking komen behoeven geen formulieren in te vullen ter verkrijging van een en ander daar de tegemoetkoming per automatisatie door het Bureau Onderwijs FdG verzorgd zal worden.

**Aan: Alle vierdejaars studenten
Geneeskunde
Betreft: Deelname bijeenkomsten
klinische agora**

Op verzoek van de Onderwijscommissie heeft het bestuur van de werkgroep klinische agora toegestemd om de bijeenkomsten van de werkgroep voor een beperkt aantal vierdejaarsstudenten toegankelijk te maken. Daarbij wordt gedacht aan een vijftal studenten per bijeenkomst. De regeling geldt voorlopig voor de periode van één jaar. Tijdens de bijeenkomsten, die éénmaal per maand op Annadal plaatsvinden, presenteren medisch specialisten een casus, de zogenaamde „papierpatient”, aan een aantal huisartsen en de overige aanwezigen.
Het onderwerp van de maand zal op de onderwijsbalie bekend worden gemaakt, en kan tevens worden opgevraagd bij het secretariaat PAOG, mevrouw R. Le Doux, telefoon 888289.
Belangstellenden dienen zich eveneens telefonisch bij voornoemd nummer op te geven.

**Aan: Alle studenten
Faculteit der Geneeskunde
Betreft: Algemene informatie voor het
onderwijsprogramma 1985/1986**

Aan alle studenten geneeskunde is in de week van 15 augustus 1985 uitgebreide curriculum-informatie toegestuurd over het onderwijsprogramma van het studiejaar 1985/1986.
De brochure (kenmerk BO 85-10.079) informeert de student over:
begin- en einddata blokken; weekschema onderwijsgroepbijeenkomsten; vertegenwoordigers van de blokken en de stageprogramma's; de data van de voortgangstoetsen (alsmede reglement van orde en handleiding voor de interpretatie van de toetsuitslag); blokttoetsen en vaardigheidstoetsen; informatiebalie Bureau Onderwijs FdG; blokboeken; stageboeken; literatuurboeken; studiegids; organisatie van onderwijsgroepen en stage-onderwijs; onderwijs- en evaluatieprogramma 1985/1986; lijst van inhoudsdeskundigen; adviesboekenlijst; correspondentie met de Faculteit.
Wij raden u aan deze informatie grondig te lezen en voor uzelf het gehele jaar ter beschikking te houden en voorzover nodig steeds weer te raadplegen. Mocht u nog nadere informatie willen inwinnen, dan kunt u daarvoor steeds terecht bij de informatiebalie van het Bureau Onderwijs die tijdens het academisch jaar is geopend van 11.30-12.30 uur (van maandag t/m vrijdag) in het hoofgebouw, Tongersestraat 53.

**Aan: Alle studenten Medische Faculteit
Betreft: Verkoopbalie bronnen
Geneeskunde**

Thans zijn nog beschikbaar de navolgende secundaire onderwijsbenodigdheden

voor de studenten van de Faculteit der Geneeskunde.
De verkoopbalie secundaire onderwijsvoorzieningen (hal. Hoofdgebouw) is geopend maandag tot en met vrijdag van 12.30-14.00 uur.

Eerstejaarsstudenten Geneeskunde:
Het literatuurboek, nummer 309, behorend bij blok 1.1 1985/1986 „Inleiding in de medische studie” is verkrijgbaar. De prijs van het literatuurboek is f 8,90.

Tweedejaarsstudenten Geneeskunde:
Het literatuurboek, nummer 307, behorend bij blok 2.1 1985/1986 „Embryo en foetus” is verkrijgbaar. De prijs van het literatuurboek is f 6,-.

Derdejaarsstudenten Geneeskunde:
Het literatuurboek, nummer 308, behorend bij blok 3.1 1985/1986 „Koorts, infectie en ontsteking” is verkrijgbaar. De prijs van het literatuurboek is f 4,40.

Vierdejaarsstudenten Geneeskunde:
Het literatuurboek, nummer 306, behorend bij blok 4.1 1985/1986 „Bloedverlies” is verkrijgbaar. De prijs van het literatuurboek is f 3,30.

**Aan: Alle studenten Faculteit der Geneeskunde
Betreft: Examenreglement FdG
Richtlijnen FdG
Beslisregels 1985/1986**

Beschikbaar is thans voor alle studenten Geneeskunde een exemplaar van het „Examenreglement FdG” (Regeling van de studiebegeleiding/advisering en examinering in de studierichting der Geneeskunde), Richtlijnen FdG en beslisregels 1985/1986.
Voor iedere student ligt een exemplaar ter beschikking bij de balie van het Bureau Onderwijs FdG, dagelijks geopend van 11.30-12.30 uur. Studenten van het vijfde en zesde studiejaar ontvangen per post een exemplaar van dit reglement.

**Aan: Alle studenten
Faculteit der Geneeskunde
Van: Vaste Commissie voor
de Examens FdG**

In de tekst van de beslisregels 1985/1986 (kenmerk BO 85-16190) is bij jaar 1 (punt 1), jaar 5 (punt 1) en jaar 6 (punt 2), een verkeerde nummervwijzing terecht gekomen.
Wij verzoeken u de vermelde nummers BO 85-16179 en BO 85-16188 te vervangen door BO 84-16273.

**Aan: 2e-, 3e en 4e-jaarsstudenten FdG
Betreft: Klapper Keuze-onderwijs
Geneeskunde jaar 2, 3 en 4,
Oriënterende stages**

Vanaf maandag, 16 september a.s. kunnen de klappers Keuze-onderwijs Geneeskunde worden afgehaald bij de informatiebalie van het Bureau Onderwijs in het Hoofdgebouw.
Mw. G. van der Schoot van het Secretariaat Keuze-onderwijs zal aanwezig zijn in de week van 16 t/m 20 september om informatie te geven.

De informatiebalie is in verband met verbouwingswerkzaamheden tijdelijk verplaatst naar de hal van de 3e etage van het Hoofdgebouw. De balie is dagelijks geopend van 11.30-12.30 uur.

**Aan: Alle vijfde- en zesdejaarsstudenten
Betreft: Onderwijs- en evaluatie-
programma 1985/1986 jaar 5 en jaar 6**

In het Onderwijs- en evaluatieprogramma 1985/1986 (kenmerk BO 85-14152)

pagina 43 en pagina 48 zijn foutieve data geslopen met betrekking tot de voortgangstoets. Wij verzoeken u deze te corrigeren met de volgende gegevens, die de juiste data weergeven:
Evaluatieprogramma
25 september 1985
11 december 1985
19 maart 1986
21 mei 1986.

**Aan: Alle vijfde- en zesdejaarsstudenten
Betreft: Stageboeken jaar 5 en jaar 6**

In het verleden werden stageboeken verspreid via de secretariaten van de capaciteitsgroepen. Door het toenemen van de aantallen studenten en een uitbreiding van de affiliaties van de faculteit is besloten de verspreiding van de stageboeken te centraliseren.
Rond 1 september 1985 ontvangt iedere student van het vijfde jaar per post alle stageboeken van de stades die hij of zij gedurende het academisch jaar gaat volgen. Voor de vijfdejaars gaat het hierbij om de stades Chirurgie, Interne Geneeskunde en Oriëntatie in de huisartspraktijk.

De zesdejaars student ontvangt alle stageboeken van de overige stades van het zesde jaar die hij of zij gedurende het academisch jaar 1985/1986 gaat volgen. Het programmabookje keuze-onderwijs jaar 5 en 6 wordt eveneens aan u toegezonden. Mocht u tijdens uw coschap behoefte hebben aan een extra exemplaar van een stageboek dan kunt u daarvoor steeds terecht bij de balie van het Bureau Onderwijs FdG.

Nederlands Recht

Studiegids

Bij het bureau onderwijs is voor alle studenten een exemplaar van de fakultaire studiegids beschikbaar.

Spreekuur

De fakulteitsraad heeft in haar vergadering van 28 augustus jl. besloten dat er een vast spreekuur komt voor alle medewerkers op woensdag van 13.30 tot 14.15 uur.

Examenreglement

In het nieuwe examenreglement is m.b.t. de beoordeling van voortgangstoetsen het volgende opgenomen (art. 17, lid 1 R&R, deeltijdse opleiding): „De examinandus heeft een voldoende behaald voor de voortgangstoets als zijn goed-min-fout score niet lager is dan éénmaal de standaarddeviatie onder het gemiddelde van a. zijn jaargroep deeltijdstudenten, of b. een verder gevorderde jaargroep dag- of deeltijdstudenten.”
De examencommissie heeft besloten deze regel met terugwerkende kracht toe te passen.

Herkansing keuzeblokken

Keuzeblokken kunnen slechts éénmaal herkanst worden. Docenten zijn niet bevoegd een tweede herkansing te creëren. Eenieder wordt geacht met ingang van heden van deze regel op de hoogte te zijn.

Lezing

Vrijdag 27 september om 15.15 uur wordt in het kader van blok 1.1, een lezing gehouden door mr. G. Mols over de advocatuur. Plaats: collegezaal, Nieuwenhof.

Agenda

Woensdag 2 oktober:
13.30 uur: kontaktpersonenoverleg jaar 1 – praktikum a.

15.30 uur: kontaktpersonenoverleg jaar 2 – praktikum a.
14.00 uur: lezing i.h.k.v. de blokken „Wonen en Recht van de gebouwde omgeving” van de volkshuisvesting: status van zaken en ontwikkelingen. Kap. Nieuwenhof.
15.00 uur: in het kader van blok 1.1, deoband met toelichting door J. Elders.

Vrijdag 4 oktober:

In de collegezaal worden enkele korte films vertoond m.b.t. het verloop van zitting in burgerlijk en strafproces, georganiseerd i.h.k.v. het blok Proces in de ste aanleg – belangstellenden zijn welkom.

Vrijdag 11 oktober:

Lezing i.h.k.v. blok 1.1: Personen- en familierecht in beweging door mr. de Groot. Collegezaal Nieuwenhof.

Herhaalde oproep
student-assistent

Bij de Faculteit der Rechtsgeleerdheid kan in de periode 1 september 1985 – september 1986

1 student-assistent (m/v)

geplaatst worden met een werktijdfactuur van 0,3 (3 gedeelten per week).
Werkzaamheden: De werkzaamheden zullen bestaan uit de ondersteuning van de volgende onderzoeksactiviteiten van G. Mols:
voorbereiden publicatie over de Optimaal wet; voorbereiden publicatie van de advocaten-checkboek; ontwikkeling van de legal aid clinic.
Afhankelijk van de ontwikkeling van de van de hier genoemde projecten zal de student-assistent afwisselend bij de projecten worden ingezet.
Aanstelling: zal geschieden in de rang van student-assistent.
Vereisten: Propedeuse Nederlandse Recht en belangstelling voor de onderzoekprojecten.
Aanmelding voor het assistentschap geschiedt bij de dienst Personeel in de week van 10 september 1985 onder vermelding van het vacaturenummer 74.
Inlichtingen: kunnen worden verkregen bij G. Mols (kamer 0033, tel. 704).

Ekonomie

Aan alle studenten FdEW

De handleiding Macintosh computersysteem en -programmatuur is verkrijgbaar bij de Bockenwinkel R.L. (begangrond Hoofdgebouw). De studenten dienen deze handleiding zelf aan te schaffen. Deze handleiding (artikelnummer 327) kost FL.20,80.

HADES.

Na afloop van de blokttoetsen wordt door de Studentenvereniging HADES een blokttoetsborrel georganiseerd in de Kruithuis. De studenten worden uitgenodigd hierbij aanwezig te zijn.

**Aan eerstejaars studenten FdEW
1985/1986.**

Excursie naar de Nederlandse Bank en de Effectenbeurs in Amsterdam. Op 08 en 09 oktober 1985 vindt de cursus plaats naar de Nederlandse bank en de Effectenbeurs te Amsterdam. Intekening hiervoor is inmiddels gebeurd. Voor de lijst van deelnemers wordt verwezen naar de publicatie van den FdEW. De bus vertrekt op woensdag om 07.15 uur bij het Hoofdgebouw.

Herkansing
Op dinsdag 2 oktober wordt een herkansing van 13.30 uur

om 07.30 uur bij het Station NS. De deelnemers dienen zelf voor een lunchpakket te zorgen. De bijdrage in de reiskosten ad. FL. 7,50 dient uiterlijk 07 oktober 1985 te worden voldaan bij de informatiebalie van het Bureau Onderwijs FdEW, 3e etage Hoofdgebouw.

Bloktoets blok 1.1.
Op vrijdag 11 oktober 1985 wordt de bloktoets van blok 1.1. gehouden in de Dostzaal van de Eurohal. De toets begint om 13.45 uur en eindigt om 16.30 uur. De studenten kunnen de zaal binnentussen 13.30 uur en 13.45 uur. De antwoordformulieren liggen de tafels, op volgorde van registratienummer. Het is verplicht de collegekaart duidelijk zichtbaar op de tafel te leggen. De antwoordformulieren dienen ingevuld te worden met een HB-potlood, dat de studenten zelf dienen mee te brengen. De antwoordsleutel van bloktoets 1.1. is vanaf 16.30 uur te verkrijgen bij de informatiebalie Bureau Onderwijs FdEW, 3e etage Hoofdgebouw. Van deze antwoordsleutel is in één exemplaar per student voorzien.

Blokopening blok 1.2.
Op maandag 14 oktober 1985 beginnen de onderwijsgroepsbijeenkomsten van blok 1.2. De opening van het blok wordt gehouden op maandag 14 oktober 1985 om 15.30 uur in de Kollegezaal Nieuwenhof. Bij deze blokopening wordt een leiding verzorgd door drs. D. Tempeingaar, blokcoördinator blok 1.2. en wordt een film vertoond.

Aan tweedeaars studenten FdEW — 1985/1986

Bloktoets blok 2.1.
Op vrijdag 11 oktober 1985 wordt de bloktoets van blok 2.1. gehouden in het Bonifantcomplex. De toets begint om 13.45 uur en eindigt om 16.30 uur. De studenten kunnen de zaal binnentussen 13.30 uur en 13.45 uur. De antwoordformulieren liggen de tafels, op volgorde van registratienummer. De verdeling van de studenten over de Prantzaal, Stille Zaal en Colloquiumzaal wordt zo spoedig mogelijk bekend gemaakt via de publikatieborden FdEW. Het is verplicht de collegekaart duidelijk zichtbaar op de tafel te leggen. De antwoordformulieren dienen ingevuld te worden met een HB-potlood, dat de studenten zelf dienen mee te brengen. De antwoordsleutel van bloktoets 2.1. is vanaf 16.30 uur te verkrijgen bij de informatiebalie Bureau Onderwijs FdEW, 3e etage Hoofdgebouw. Van deze antwoordsleutel is in één exemplaar per student voorzien.

Blokopening blok 2.2.
Op maandag 14 oktober 1985 beginnen de onderwijsgroepsbijeenkomsten van blok 2.2. De blokopening van blok 2.2. wordt gehouden op maandag 14 oktober 1985 om 15.30 uur in de Stille Zaal van het Studielandschap Economie. Bij deze blokopening wordt een inleiding gehouden door Prof. dr. J. Muysken, blokcoördinator blok 2.2.

Literatuurklapper blok 2.2.
De literatuurklapper, behorend bij de literatuurboek 2.2., is verkrijgbaar bij de boekwinkel RL, begane grond Hoofdgebouw. De literatuurklapper 2.2. (artikelnummer 324) dient door de studenten zelf aangeschaft te worden en kost FL. 3,90.

Herkansing Boekhouden.
Op dinsdag 10 oktober 1985 vindt er voor een aantal studenten nog een herkansing Boekhouden plaats. Tijden: van 13.30 uur tot 16.00 uur. Deze toets

wordt gehouden in practicumruimte 0.090, Tuinleugel Hoofdgebouw. De antwoordsleutel van deze toets is vanaf 16.00 uur te verkrijgen aan de informatiebalie van het Bureau Onderwijs FdEW.

Lezingencyclus Europese integratie

Het departement Midden- en Zuid-Limburg van de Nederlandsche Maatschappij voor Nijverheid en Handel organiseert in samenwerking met de Rijksuniversiteit Limburg (leerstoel Europese Integratie Economie) een cyclus van vier lezingen over verschillende aspecten van de Europese integratie. De eerste drie lezingen zullen gehouden worden tijdens de lunchbijeenkomsten in oktober, november en december. Achtereenvolgens treden als gast spreker op prof. dr. W. Molle, bijzonder hoogleraar Europese Integratie Economie aan de Rijksuniversiteit Limburg, ir. W. Dik, oud-staatssecretaris van Economische Zaken en mr. drs. H. Langman, lid van de Raad van Bestuur van de Algemene Bank Nederland. Voor de vierde lezing, die gehouden wordt bij gelegenheid van de jaarvergadering 1986, is de vice-president van Philips Gloeilampenfabrieken, C. van der Klugt, uitgenodigd.

Data en sprekers:

24 oktober: prof. dr. W. Molle, hoogleraar Europese Integratie Economie over "Europese economische integratie; waarom en waarheen ?

13 november: W. Dik, oud-staatssecretaris.

12 december: mr. drs. H. Langman, oud-minister, lid Raad van Bestuur ABN.

Algemeen

Jongerencentrum voor Anthroposofie

Het jongerencentrum voor Anthroposofie organiseert komend jaar vier weekenden rondom het anthroposofisch mensbeeld. Eerste weekend 12-13 oktober. Bel voor meer informatie tel. 030-512091 (Monique) of tel. 030-522366 (Wicke)

COC

Agenda oktober
Elke werkdag is het COC geopend van 14.00-17.00 uur. Elke vrijdagmiddag van 15.00 uur-18.00 uur: jongerencafé. Elke dinsdagavond vanaf 20.00 uur Café Rosé open.

Dinsdag 1 oktober 20.00 uur: werkwinkel en Café Rosé
Zaterdag 5 oktober 21.00 uur: jongeren swing avond.

Dinsdag 8 oktober 20.00 uur: Algemene ledenvergadering van de afdeling Zuid-Limburg in Maastricht.
Vrijdag 11 oktober 20.00 uur: Vrouwenavond

Landelijke Belangenvereniging voor Basisartsen

De maastrichtse afdeling van de LBB (landelijke Belangenvereniging voor Basisartsen), die op 18 september j.l. van start is gegaan (zie Observant van 29 augustus, p.8), organiseert op dins-

dag 15 oktober a.s. een discussieavond over:

Werkgelegenheid in de kliniek.
Na een korte inleiding door één of twee mensen die in de materie thuis zijn willen we discussiëren over de veranderingen die zich voordoen in de werkgelegenheidssituatie voor artsen in ziekenhuizen: veranderingen die enkele jaren geleden begonnen zijn en zich nog verder zullen doorzetten in de toekomst. We willen het hebben over de reductie van de opleidingscapaciteit van de vervolgoopleidingen, over relatie tussen AGIO's (assistent-geneeskundigen in opleiding), AGNIO's (assistent-geneeskundigen niet in opleiding) en volontairs. En we willen het hebben over de plannen om te komen tot de invoering van een "house-staff": wat is dat? Welke kosekwenties heeft dat voor de taak- en functieverdeling in het ziekenhuis in de toekomst? we willen niet alleen over AGIO's en AGNIO's praten, maar ook met hen. We nodigen dan ook alle betrokkenen uit deel te nemen aan deze discussie-avond op 15 oktober a.s. om 20.00 uur in het hoofdgebouw van de RL, Tongersestraat 53, Maastricht.

AV Dienst

Spelers gevraagd
Voor opnames (AV dienst RL) van een GVO video-film gevraagd een aantal spelers:

- 2 vrouwen in de leeftijd van 30 - 50 jaar (ongeveer twee dagen opnames overdag noodzakelijk)
  - 1 arts in de leeftijd van 30 - 50 jaar (1 dag opnames overdag, evt. op zaterdag).
  - 1 man in de leeftijd van 35 - 50 jaar (1 dag opnames overdag)
- vergoeding: de videofilm en een verrassing.
De opnames zijn gepland in de week van 7 tot en met 12 oktober. Eventueel zijn hier nog veranderingen in mogelijk. Aarzel niet, het zijn eenvoudige rollen. Reacties graag zo snel mogelijk. Voor inlichtingen kunt U bellen: Ingrid Leys tel. 252750/Tertia Geverink tel. 630237.

Ko-Beraad

Op vrijdag 4 oktober a.s. is er weer de eerste KOopavond van het nieuwe seizoen. Het Ko-beraad heeft i.v.m. terugkerende kosten als kopiëren, sprekersreisgeld en Kozijn subsidie gekregen van de R.L. Om dit geld te kunnen beheeren zou het Ko-beraad een vereniging of stichting moeten worden. In het eerste gedeelte van de avond willen we daar een beslissing over nemen. Daarna zal de aandacht uitgaan naar DE FRISSE CO, de co-assistenten die net begonnen zijn en nog bezig zijn de beginners-angsten te overwinnen. Verhalen van eerste indrukken en van zaken waar je je in de tweede stage al niet meer druk om maakt. Met name de vierdejaars zijn hartelijk uitgenodigd deze verse co's het hemd van het lijf te vragen.
Aan de hand van de zaken die ter sprake komen, kan wellicht een lijst met nieuwe knelpunten geformuleerd worden (de oude dateert alweer van twee jaar geleden) die als uitgangspunt kan dienen voor de werkzaamheden van het Ko-beraad de komende tijd. Vrijdagavond 4 oktober a.s. dus in de filmzaal van de Kokokroeg aan de Hoogbrugstraat no. 1, om 20.00 uur.

Studentenvereniging Koko

Binnenkort wordt bij Koko de zgn. „Open Tijd“ afgesloten. Tot 16 oktober a.s. zal de vereniging zich van alle zijden

in het gebouw aan de Hoogbrugstraat presenteren zodat het iedere belangstellende duidelijk is wat voor mogelijkheden een lidmaatschap biedt. Tijdens deze Open Tijd loopt er ook een ledenwerfactie, waarover nadere gegevens te verkrijgen zijn achter de bar.

Op 16 oktober zal dan een feestelijke „Pasjesavond“ plaatsvinden, waarop alle „oude“ leden verwacht worden om hun jaarzegel te komen ophalen en kennis te maken met de nieuwe leden die een lidmaatschapspasje komen laten maken.

Na 16 oktober kunnen niet-leden uitsluitend als introducee van leden tot het verenigingsgebouw toegelaten worden. Iedereen wordt verzocht hier rekening mee te houden, zodat irritaties aan de deur uit kunnen blijven. Leden worden dringend verzocht, zeker in het begin, om steeds hun ledenpasje mee te nemen. Niet-leden, die herhaaldelijk (meer dan 3 keer) worden geïntroduceerd, kunnen worden beschouwd als min of meer regelmatige gebruikers van verenigingsfaciliteiten en zullen worden verzocht om, net als alle andere gebruikers, lidmaatschapsgeld te gaan betalen.

Personele Zaken

Inventarisatie opleidingen en cursussen in de vorm van functie-opdrachten:

De Dienst personele Zaken heeft de hoofden van dienst, capaciteitsgroepsvoorzitters en faculteitssecretarissen benaderd voor een inventarisatie van voorgenomen opleidingen en cursussen voor medewerkers in 1986, voorzover het om functie-opdrachten gaat.

Het is de bedoeling om aan de hand van de opgaven tot een opleidingsplan voor 1986 te komen, dat door het College van Bestuur wordt vastgesteld. In het opleidingsplan wordt -eventueel in volgorde van prioriteit- gemotiveerd aangegeven welke medewerkers volgend jaar in aanmerking komen voor opleidingen en cursussen. Ad hoc aanvragen, buiten het plan om, kunnen alleen in uitzonderingsgevallen gehonoreerd worden. de hoofden/voorzitters is gevraagd de opgaven te maken het liefst aan de hand van te houden functioneringsgesprekken.

De procedure voor het aanvragen van studiefaciliteiten voor cursussen en opleidingen die niet als dienstopdracht gelden, is niet gewijzigd, wel is er nu een standaard-aanvraagformulier opgesteld.

Rechtspositieregelingen

Voorlichtingsmateriaal aangaande de toepassing van een aantal rechtspositieregelingen (tegenmoetkoming in de kosten verband houdende met Ziekte/ZVO-regeling /Reis-, pension- en verhuiskosten) ligt ter inzage bij Dienst Personele Zaken.

Tafelstraat

Open avonden:

- dinsdag 1 oktober: "Eens was God als vrouw belichaamd?" Gespreksavond rond feminisme en godsdienst - water en vuur? met feministisch theologe Carla Claassen en Maaik van Praag.
- dinsdag 8 oktober: Tafeltheater: rollenspel en gesprek over "Schuldgevoel".
- dinsdag 15 oktober: "Tamils in Maastricht" m.m.v. een delegatie Tamils. 18.00 uur: Sri Lankese maaltijd (voor 14.00 uur opgeven!!). 20.00 uur: informatie, gesprek.

Groepen:

- 3 oktober: start van de leerhuisgroep, over de Joodse traditie, 20.00 uur.
- 7 oktober: Wat is Humanisme? o.l.v.

Jean Goossens (Hum. Verb.), 20.00 uur.

Een filmgroep-in-woording bereidt een flitsend voorjaarsprogramma voor in samenwerking met "Versus" en het Filmhuis; opgeven bij David Warndorff, Heggenstraat 2.

Tentoonstelling:

"Zuid-Afrikaanse kleurboek" van Gavin Jantjes (London), van 7 oktober. Open: alle doordeweekse middagen.

Solidariteits-bijeenkomst

Vrijdagavond 4 oktober, 20.00 uur in het City Centrum, Capucijnerstraat 43. Sprekers: Andree van Es (tweede kamerlid PSP) en Ian Kerkhoff (Z-Afr. Dienstweigeraar).

Sport

Wintersport

Voor snelle beslissers ± 40 plaatsen in januari. Het Buro LV&S bemiddelt bij een wintersportreis naar Luttach (Zuid-Tirol) in het Ahrntal. Er wordt geskied in de ski-gebieden Speikboden (2350 m) en Klausberg (2050 m). De reis is voornamelijk bedoeld voor studenten en medewerkers die (verder) kennis willen maken met de skisport.

Tijdstip: vertrek vrijdag 17-01-1986 (vooravond); aankomst Luttach zaterdagmiddag; aanvang terugreis zaterdag 25-01-1986; aankomst Maastricht zondagmiddag 26-01-1986. Vervoer geschiedt per luxe touringcar. Verblijf vindt plaats op basis van halfpension in het pension Oberstock, wat bestaat uit twee-, drie- en vierpersoons kamers, douchegelegenheid per etage aanwezig.

Kajakkursus

Te avond: maandag 7 oktober aanstaande!! Plaats: zwembad Dousberg. Doelstelling: kennismaken met materiaal en basistechnieken van het wildwatersport.

Cursusduur: 8 lessen van 1 uur. Tijd: maandagavond 22.30-23.30 uur. Data: 7-21 oktober 1985, 4-18 november 1985, 2-16 december 1985, 6-20 januari 1986.

Plaats: Zwembad Dousberg. Instructie geschiedt door dhr. J. Schreurs. Kosten: f 50,- inclusief toegang tot zwembad.

Aanmelden voor 1 oktober aanstaande bij Buro Lichamelijke Vorming en Sport, onder gelijktijdige betaling. Maximaal aantal deelnemers: 16 personen. Verdere info: Buro LV&S, tel. 888214.

Duik mee

Te avond: maandag 30 september aanstaande!! Plaats: Zwembad Dousberg. Tijd: maandag 22.30-23.30 uur. Doelstelling: kennismaken met onderwatersport en materialen die daarbij gebruikt worden.

Kosten: f 50,- inclusief toegang tot het zwembad. Maximaal aantal deelnemers: 16 personen. Bij inschrijving ontvangt men verdere cursusinformatie. Aanmelden onder gelijktijdige betaling bij buro LV&S. Verder info: buro LV&S, tel. 888214.

spaarbank

Salarisrekening,
sparen, verzekeren,
lenen, hypotheken,
buitenlands geld.

spaarbank limburg

Cultu
de Stichting
SPL) hee
en princ
voor een
35.000,-
voorlopig v
aar. Het
aan wat de
het popklim
De stichting
eren voor
eurpopmuz
deze provi
subsidie c
voor een
muzikanten
grootschalig
de stichting
bemiddelen
repetitieur
apparatuur
staande mu
lijk in kaart

We
het Werkte
Nederlands t
spelers on
doende ee
sterke per
proviseren
steeds is c
de voorste
ater in een
vragen zit
onderwerp
inrichtinge
pertoire sp
het vormin
waaruit ee
engde va
standen".

De laatste j
justiger ro
enige hoog
moeder", v
zich zelf er
Het gezelsc
blemen, ac
Peter Faber
opproductie
ukten. Wat
voorstelling
bleven, ma
waren. Dit
Werkteater
iersspoor
in 1980 me
interview in
jaar decem
op een av
meegespe
hij deed h
volle borst
doet mij c
opera en v
van elkaar
mend wordt
elkaar te br
er, heeft di
gekregen c
re nemen v
pea", een r
dio Montev
nazione di
bretto van l
de liefde d
zuchtige lu
te naar ma
deugd en h
gekorte op
erbehande
der Marco

Observant :

Limburg hogerop in de pop

twee boekwerkjes op stapel. Een boekje omvat een groepenbestand van alle bands die Limburg rijk is. Het andere werkje maakt wegwijs in de jungle van contractuele en belastingtechnische aspecten. Met het oog op kwaliteitsverbetering van de provinciale pop, organiseert de SLP een aantal talentenjachten en festivals, waar popgroepen de kans krijgen geboden zich aan een publiek te presenteren. Daarnaast zullen regelmatig in samenwerking met de muziekcollectieven workshops worden gehouden. Het bureau van de SLP wordt bemand door vrijwilligers en heeft onderdak gevonden bij het provinciaal Serviceburo voor Jongeren in Roermond (Wilhelminaplein 12, tel. 04750-33945, toestel 18). In deze weken trekt ook de Grote Prijs van Nederland door de pro-

vincies. Een belangrijke gebeurtenis voor elke band die de kans om te worden opgestoten in de vaart der volkeren wil benutten. Deze groots opgezette talentenjacht (naar voorbeeld van de Belgische Poprally van HUMO), op poten gezet door OOR, VARA, Stichting Popmuziek Nederland en Lochem 2000, resulteert na 18 voorrondes in de finale op 14 december in het Amsterdamse Paradiso. De winnaar kan f 5000,- en de 90 cm hoge bokaal mee naar huis nemen. Maar veel belangrijker is voor de finalisten de zekerheid er een uitgebreide reeks optredens aan over te houden en hoogst waarschijnlijk een platendebuut. Immers de bedoeling van de Grote Prijs is een breed publiek te interesseren voor nog onbekende groepen en deze groepen hierdoor aan optredens te

helpen. De winnaar van vorig jaar, dit jaar is het de derde keer dat de Grote Prijs door Nederland raast. GAGA bijvoorbeeld heeft zich in een kort tijdsbestek van een nog steeds groeiende aanhang weten te verzekeren. Vanaf 27 september wordt elke avond in een andere plaats een voorronde gehouden.

Op vrijdag 25 oktober treden in Don Kiesjot in Sitard de volgende geselecteerde groepen aan: Allied Forces (Den Bosch), Be Frank (Venlo), Canyon Drive Band (Neerkant), Gin in the Rocks (Venlo), Human Rays (Heerlen), Karma (Hoensbroek), Kowtow (Sittard) en Pleasure of Flesh (Venlo). Een kaartje kost slechts vijf gulden.

Paul Pinxten

Agenda

Filmhuis

donderdag 26 september tot en met woensdag 2 oktober, 20.00 uur: L'Amore, Rossellini.
donderdag 26 september tot en met zondag 29 september, 22.00 uur: Las Biclettas, J. Charvari.
donderdag 3 oktober tot en met woensdag 9 oktober, 20.00 uur: Sonatine, M. Lanctôt.
woensdag 2 oktober, 22.00 uur: Wargames, J. Badham (Studium Generale)
donderdag 3 oktober tot en met zondag 6 oktober, 22.00 uur: Tango es una storia, H. Rios.
donderdag 10 oktober tot en met zondag 13 oktober, 20.00 uur: Peppermint Frieden.

Stadsschouwburg Maastricht

zaterdag 28 september, 20.00 uur: "Elvis" door Tourneetheater Greve.
zondag 29 september, 20.00 uur: "Verloren en verlaten" van en door Youp van 't Hek.
dinsdag 1 oktober, 20.00 uur: Scapinoballet (familievoorstelling).
zondag 6 oktober, 16.00 uur: Klop, een praatsalon.
dinsdag 8 oktober, 20.00 uur: "De kroning van Poppea" door Werktheater.
donderdag 10 oktober, 20.00 uur: Amsterdam Concertgebouw Kamerorkest.

Diversen

Schouwburg Heerlen, woensdag 2 oktober om 20.00 uur: "Gescheiden vrouw op oorlogspad", personality-show van Jenny Arean.
Metropol Aken (D): 1 oktober: Unknown Gender, 8 oktober: Chris Farlowe the Thunderbirds, 9 oktober: Chalice.
Galerie Adriana/Thorn: Flora en Fauna: S. Nicolas, J. Greven en G. Just (aquarellen en naïeven)
Kunstcentrum Limburg: Godfried Pieters (schilderijen/sculpturen).
Galerie de Sauveur: G. Schäperkötter (olieverven, gouaches), Wim Rijvers (bronzen binnen en buiten), Erick Stöckl (gebruikskeramiek)
Galerie Wanda Reiff: Peter Wehrens, Albert Oehlen, Werner Böttner (schilderijen en grafiek)
Foyer Stadsschouwburg: Kim Zwarts (foto's).
Stichting Intro (podium voor hedendaagse muziek, muziektheater en kamermuziek): zondag 6 oktober, 11.30 uur: Gaudeamus strijkkwartet (i.s.m. Gaudeamus) Ch. Meijering, T. Keuris, H. Kerstens, A. Berg.
Zondag 13 oktober, 16.00 uur: Polo de Haas (piano) (i.s.m. Ned. Impressariaat) T. Loevendie, W.F. Bon, K. Goeyvaerts, J.L. Greco, T. Bruynel, K. de Vries, P. de Haas. Plaats: St. Maartenspoort 2. Entree f 7,50, CJP f 4,00

Werkteater kroont Poppea

Het Werkteater timmert al vijftien jaar letterlijk aan de weg. In 1970, vlak na Aktie Tomaat die het Nederlands theaterwereldje wakker schrikte, ontstond, uit de behoefte van verschillende jonge toneelspelers om zich op een onorthodoxe wijze buiten de schouwburgen te manifesteren in de hoop zo steeds een nieuw theaterpubliek te bereiken, dit nieuw gezelschap. De verrassende combinatie van sterke persoonlijkheden zorgde voor een chemische reactie. Ongewone voorstellingen, waarin improviseren en putten uit eigen ervaring de belangrijkste ingrediënten zijn, blijven het resultaat. En nog steeds is de grens tussen spel en werkelijkheid moeilijk te trekken. Op zoveel mogelijk plaatsen waren de voorstellingen te zien. Allereerst op een zeiltje, toen op een vrachtwagen gemonteerd podium en later in een eigen tent. In de Werkteaterproducties werden mensen opgevoerd die in een systeem gevangen zitten dat de samenleving hun had opgelegd. De menselijke kant stond en staat voorop in hun onderwerpen: mensen in de gevangenis, vrouwen worstelend met de emancipatie in psychiatrische instellingen, de oudere mens in het bejaardenhuis, de stervende mens in het ziekenhuis. Uit hun repertoire spreekt een creatieve en emotionele betrokkenheid. Men vermeed angstvallig het niveau van het vormingstoneel door zich niet achter dogma's te verschuilen. Geen pamfletten, maar optredens waaruit een ware bezieling sprak, de acteurs speelden met hun hele lijf, met al hun emoties. In het verleden van het toneel leek voor het Werkteater de film een logisch vervolg. De filmproducties "Toestanden", "Camping", "Opname" en "Een zwoele zomeravond" volgden.

De laatste jaren was het een stuk rustiger rond het Werkteater. Het enige hoogtepunt was "U bent mijn moeder", waarin Joop Admiraal zich zelf en zijn moeder speelde. Het gezelschap kende interne problemen, acteurs liepen weg - o.a. Peter Faber verkoos de film en soapproducties, - experimenten mislukten. Wat niet weg neemt dat de voorstellingen de moeite waard bleven, maar niet echt uitzonderlijk waren. Dit theaterseizoen lijkt het Werkteater succesvol in zijn pioniersspoor te zijn teruggekeerd. In 1980 meldde Marja Kok in een interview in de Haagse Post: "Vorig jaar december heeft Marco Bakker op een avond in "Mar en Sien" meegespeeld als Italiaanse ober. Hij deed het echt uniek, zong uit volle borst een aantal aria's. Zoiets doet mij ontzettend goed. Want opera en Werkteater staan zover van elkaar af, dat het echt spannend wordt om ze op een avond bij elkaar te brengen." Nu, vijf jaar later heeft dit experiment vaste vorm gekregen door het op het repertoire nemen van "De kroning van Poppea" een muziekdrama van Claudio Monteverdi uit 1642. "L'Incoronazione di Poppea", naar een libretto van Busenello, handelt over de liefde die met behulp van zelfzuchtige lustgevoelens en begeerte naar macht triomfeert over de deugd en het fortuin. Deze fiks ingekorte opera krijgt een Werkteaterbehandeling en komt ook zonder Marco voor de bakker. Er is

weliswaar geen volwaardig stemmenmateriaal, behalve Frank Groothof beschikt niemand over een conservatoriumopleiding, maar zonder het orgineel geweld aan te doen wordt dit aardig opgevangen doordat de zangpartijen benaderd worden vanuit het spreekritme en spreekstijl. Met de kleinste mogelijke muzikale bezet-

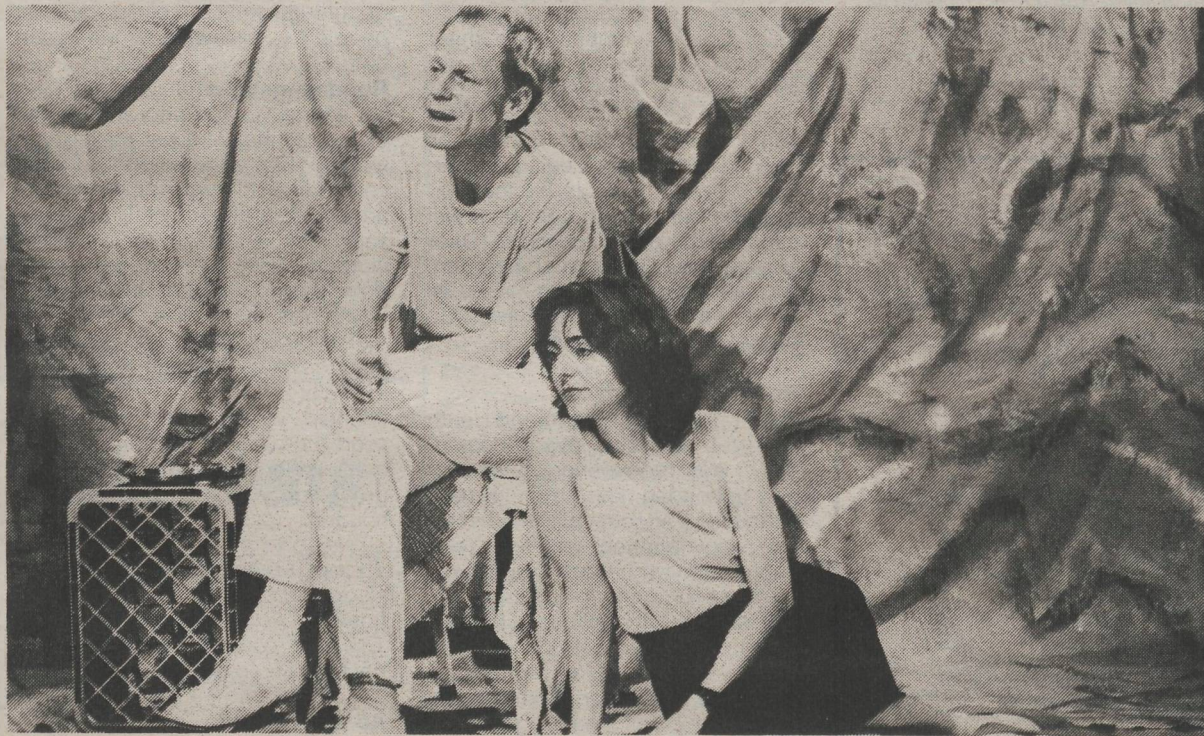
ting wordt "Poppea" uitgevoerd. Het verhaal is door de taal en manier van spelen overgeheveld naar deze tijd. Het is voornamelijk de oude garde van het Werkteater, Yolande Bertsch, Daria Mohr en Herman Vinck behoorden in 1970 tot de oprichters en twee jaar later volgden Frank Groothof en Joop Admiraal, die dit stuk gestalte ge-

ven. De spelers blijven voortdurend zichtbaar en trekken pas halverwege kostuums aan, zodat het lijkt alsof de opera ter plekke wordt uitgedoofd. Joop Admiraal, in de rol van Amor, levert commentaar, schiet met zijn catapult wat in het rond en verloedert zienderogen van een beau garçon tot een oude dronkelap, die net zo op macht uit is als alle andere personages. Het Werkteater zorgt voor een smeugig samengaan van taal, muziek en theater tot een ironische benadering van het gruwelijke liefdesverhaal van Keizer Nero en zijn geliefde Poppea.

Ook de VARA besteedt d.m.v. een retrospectief aandacht aan het Werkteater. In de komende maanden zijn op tv eerder uitgezonden producties te zien, aangevuld met de bioscoopfilm "Een zwoele zomeravond", de solo "U bent mijn moeder" van Joop Admiraal en het stuk "Gebroed" van Frank en René Groothof.

Paul Pinxten

"De kroning van Poppea" door het Werkteater is op dinsdag 8 oktober om 20.00 uur te zien in de Maastrichtse Stadsschouwburg.

Joop Admiraal en Daria Mohr in "De kroning van Poppea".

Margaret en de gek

Humaan biologe dr. Machteld Roede had zich een heel klein beetje kwaad gemaakt op Observant. Om wat meer ruchtbaarheid te geven aan een voordracht van dr. Barbara Heath in het BMC had ze een stuk geschreven. Ze had gehoopt dat dat stuk in de mededelingenrubriek zou worden afgedrukt. Maar wat deden ze daar? Ze plaatsten slechts de aankondiging van de lezing. De mededelingenrubriek is geen plaats voor essays, is de redenering, maar voor korte kennisgevingen – de naam zegt het al. Daarbij, de lezing zou over het veldwerk van Margaret Mead gaan en was Mead nog wel de moeite waard? De wereldberoemde antropologe, die de naam had over iedereen heen te walsen die het niet met haar eens was, was zelf omvergereden. De Australier Freeman had in een gerucht makend boek aangetoond dat men op Samoa Margaret Mead maar wat had wijsgemaakt. Nee, Mead was passé.

Maar naarmate de voordracht van haar leerlinge Barbara Heath nader en naderbij kwam, sloop er twijfel in

de boezem van de eindredactie. Freeman kon het ook aan het verkeerde eind hebben. Zoveel wisten we er eigenlijk niet van; het was allemaal gebaseerd op hearsay. En dan, Barbara Honeyman Roll Heath was zelf een internationaal bekende antropologe, aldus Machteld Roede, en hoe vaak kwamen er echte beroemdheden binnen de muren van onze universiteit optreden? Zouden we er toch maar niet een kijkje nemen? Daarmee konden we de spreekwoordelijke twee vliegen in één klap slaan: een tegemoetkomend gebaar naar Machteld Roede, een mooi verhaal voor ons.

Ter introductie vertelde Machteld Roede hoe ze Barbara Heath voor het eerst had ontmoet. Roede werkte in die tijd veel in Nijmegen, waar ze participeerde in een groei-studie. Daarbij werd gebruik gemaakt van foto's, wat in dergelijk onderzoek niet gemakkelijk is. Het toeval wilde dat Barbara Heath naar Nijmegen kwam; Heath had al veel ervaring met het werken met foto's: ze bewoog zich op het vlak van de somatotypologie, op de grens van culturele en fysieke antropologie. Men besloot elkaar in de trein naar Nijmegen te ontmoeten. Het was niet moeilijk Heath te herkennen, meende deze, want ze was al iets ouder en ze droeg een sjaal in haar haren. Maar wat was het geval? Die bewuste dag waren de treinen om een of andere reden volgeladen met bejaarden. Machteld Roede liep de wagons door en zag veel, heel veel oudere vrouwen met een sjaal in het haar. In een apart compartiment, ten slotte, zag ze iemand zitten, waarvan ze dacht: dit moet haar zijn.

Het moet gezegd: Barbara Heath zou niets anders kunnen zijn dan een antropologe. Ze draagt een zomerse jurk met ietwat exotisch motief, dat terugkomt in de sjaal, die haar haren in een zijdelingse paardestaart bijeenhoudt. Haar bril-

Barbara Heath

montuur is niet aan mode gebonden. Haar hele voorkomen is van een hoekige jovialiteit. En als ze begint te spreken, blijkt ze ook zeer goedlachs te zijn.

'Me anthropologist!'

Heath stelde voor het verhaal van een vissersdorp te vertellen. Een kleine vierhonderd kilometer ten noorden van Papua Nieuw-Guinea, ligt het eiland Monas. Het dorp dat Heath twaalf keer heeft bezocht, ligt aan de zuidkust van Monas, op een miniem eilandje. Het dorp werd in 1928 voor het eerst door Margaret Mead betreden; ze is er in totaal zeven keer geweest. Op de tweede dia die Heath vertoonde, zag men hoe Mead door de inwoners van het dorp uit het bootje werd getild en aan land gezet. Telkens wanneer Margaret, zoals Heath haar kortweg noemde, naar Monas kwam, was de vreugde onder de dorpingen groot. Toen het bericht van haar dood het dorp bereikte, is er een week rouw afgekondigd en zijn er ter nagedachtenis twee palmbomen geplant. Later is er zelfs een Margaret Mead Community Center opgericht, dat vol met foto's van haar en de dorpingen hangt. Ze was zo geliefd, dat ze haar gewoon als een van de voorouders zijn gaan beschouwen. De dia's laten zien hoe Margaret Mead zich in het dorp rondbeveegt. In een hand haar beroemde stok, in haar andere hand het aantekeningenboekje. Ze had dag en nacht haar aantekeningenboekje bij zich, vertelde Heath, die alles heeft gefotocopieerd. Ik heb nog nooit zulke mooie en menselijke aantekeningen gelezen, zei Heath. Een andere persoon die vaak op de dia's is te zien, is de belangrijkste kanobouwer. Toen Mead voor het eerst het dorp bezocht, was hij nog een klein jongetje. Zijn intelligentie en humor vielen meteen op. Hij leerde zich een soort Engels spreken, een soort pigeon Engels, dat vrij onverstaanbaar was, maar toch door iedereen werd begrepen. Toen hij volwassen was geworden, werd hij meegenomen naar Californië. Daar maakte hij zich in korte tijd zeer populair; vooral op parties was hij zeer gezien. Barbara Heath nam hem wel eens mee naar colleges. Daar sprong hij wel eens op en riep dan: 'Me anthropologist!' 'Ja ja, is al goed,' zei Heath dan lachend. 'Go away!' riep hij dan weer.

Room wash wash

Na de dood van Mead heeft Heath haar rol enigszins overgenomen. Als er een redevoering moet worden gehouden, komt men nu naar haar toe. Van de vrolijkheid rond die redevoeringen liet Heath een paar dia's zien. Toch kende het veldwerk in Monas ook zijn nadelige kanten. Het klimaat, bijvoorbeeld, omschreef Heath als verschrikkelijk. Als Margaret Mead haar niet had meegenomen, was ze er nooit zelf heengegaan. En

dan de woonsituatie. 'Dit noemen ze de room wash wash,' zei Heath, terwijl ze een dia van een klein vertrekje met wat toiletgerei op een rekje liet zien. 'En dit moet een tweepersoons slaapkamer voorstellen,' lachte ze bij de volgende dia. Ook de veranda bleek behoorlijk krap voor haar en haar man en een paar andere Amerikaanse antropologen die op bezoek waren gekomen. Van de rituelen die de vissers uitvoerden, liet Heath eveneens een paar dia's zien. Op één dia stond een groot aantal vissers in een rechthoek. Ze hielden samen een tientallen meters lange strook stof vast. 'They just love to do that,' zei Heath.

Onvermijdelijkerwijs kwam de Controverse ter sprake. Heath zei niet goed te begrijpen waarom er in Europa zo'n heisa over werd gemaakt. In Amerika was men de kwestie al lang vergeten. Margaret gold daar nog steeds als de grote antropologe, no doubt about that. Wie was die Freeman helemaal? Een Australiër die gewacht heeft tot Margaret stierf en toen pas durfde toe te slaan. Is dat geen bewijs van laf gedrag? A very paranoid man, deze Freeman, en waarschijnlijk ook een beetje gek. We hadden het toch zelf, met eigen ogen gezien hoe Margaret door de vissers werd begroet na al die jaren? Op Samoa moet het net zo zijn gegaan: overal weer een hartelijk welkom. Je bent toch niet welkom bij iemand die je een streek hebt geleverd, of wel? En dat Margaret niet secuur zou zijn geweest met het verzamelen van gegevens, dat was toch nonsens? We hadden haar toch gezien op de dia's? Niet één waarop ze zonder aantekeningenboekje was te zien! En dezelfde nacht nog schreef Margaret alles over in haar dagboek. Wie een juist oordeel over Margaret wilde vellen, kon beter het boek van Margarets dochter lezen. 'One of the loveliest people I ever saw,' noemde Heath haar.

Roodaangelopen

Na afloop van de voordracht was er gelegenheid tot het stellen van vragen? Eén vraag luidde: 'U heeft verteld hoe de dorpingen zijn veranderd door Uw komst. U heeft gezegd dat ze net zo als wij willen worden. Bent U ook veranderd door hen?' 'Zonder twijfel,' zei Heath. Als antropoloog leer je veel van anderen. Waar je je als antropoloog ook van bewust wordt, in de loop der jaren, is de fundamentele eenheid van de hele menselijke soort. En als je beseft dat we allemaal leden zijn van één grote groep, ga je ook van alle mensen houden.

'Except Freeman,' piepte de verslaggever met roodaangelopen hoofd.

'Except Freeman!' beaamde Barbara Heath en barstte uit in lachen.

Ad van Iterson

Hééééél vies!

Amerika is, naar men zegt, het land waar alles kan. Ik zou u in die wijk kunnen laten, maar u zou een beetje zonder sappig verhaal missen als deze column niet had geschreven. Mocht u niet van Lekker Vies houden, lees dit dan niet.

'Zoudt u mij kunnen zeggen waar het toilet kan vinden?' is in de meeste Nederlandse horeca-gelegenheden een niet ongewone vraag. De ober knikt vervolgens vrijwel onzichtbaar naar een donker hoekje, waar men zich uiteindelijk van de zware last kan bevrijden. Soms, in sjeke gelegenheden, het bedienend personeel nog eens de wankbrauwen optrekt, wanneer de cliëntele in plaats van 'toilet' gewoon 'WC' zegt, maar een doodzonde is het zeker niet. De Amerikaan sterft zowat van schrik, krijgt een galkoliek of een dubbele beklemde breuk wanneer je haar/hem vraagt 'Sorry, could you tell me where I can find a toilet? Aiaiaiai, een bijzonder smerige en snede ontsnapte je daar uit de keelholte!

De Amerikaan ontkent last te hebben van ontlastingsverschijnselen. Poepen en pissen doet men hier. Je gaat je handen wassen, even rusten of je 'verpozen'. Vroeger nooit naar WC of toilet, want krijgt ongelogen acute braakneigingen. 'Men's room', 'Lavaire', 'Bathroom', 'Restroom', die men kunnen nog net. De moeder vond ik persoonlijk in een warf huis in San Francisco: 'Lady Lounge'.

Ook ontkent De Amerikaan dat zij/hij een normaal mens is. Amerikanen zweten niet, menstrueren niet of gaan niet met elkaar naar bed. Ben je gek!? Het meest sturende en afgrijselijke voorbeeld is de onmenselijkheid van De Amerikaan is wel het verhaal van de commercial over het gebruik van anticonceptiemiddelen, gemaakt door de club van Amerikaanse vrouwenartsen. De TV-reclame werd verboden, omdat hij zou aanzetten tot het bedrijven van onzeldzame handelingen (i.e. sex).

De inhoud van de, naar mijn inziens zeer integere reclame: een kenmerkend succesvolle zakenvrouw verschijnt in beeld, en zegt: 'Ik heb mijn toekomst goed gepland. Een goede opleiding en daarna een goede baan. Ik ben nu vijfendertig en al zeg ik het zelf, ik heb het waargemaakt'. Een vrouw van 40 jaar of twintig verschijnt in beeld, vertelt 'Ik zit op de universiteit. Leuke universiteit, leuke mensen. Ik kan genieten van het leven. Ik me voorlopig eigenlijk nog niet verandert; het leven heeft nog zoveel te bieden.' Ze verdwijnt uit beeld, een zestienjarige meisje vult het scherm: 'Jeetje. Ik had zulke mooie idealen en plannen voor het leven. En nou heb ik een kind... Een ongelukje. Tja...' Voice-over: 'Het leven is te kort en te mooi voor dit soort ongelukjes. Wees voorzichtig, ga verstandig om met voorhoedsmiddelen.'

Ondertussen is Amerika het land met de meeste zwangerschappen onder twaalf- tot zeventienjarige. En met een van de hoogste percentages complicaties tijdens abortussen in de sterk onder druk staande abortusklinieken. Bah.

Bericht uit Berkeley

Kerstpoep

Kerstmis is dit jaar gepland op 25 december. Alles wijst erop dat het inderdaad zover zal komen. Bbagwan slaat zijn bijslaapjes met rubber handschoenen om de oren en zwijgt over de miljoenen dollars die hij stiekem in condooms op zolder heeft hangen. Laura Ashley is dood en de pans draagt al bijna een jurk met bloemetjesmotieven. Vliegtuigen verliezen staarten in de lucht en barsten uit hun voegen. Treinen rollen uit de rails omdat de bestuurders zich al oriënteren op een ster. Reagan haalt de star erbij om zijn war enige luister bij de zetten. Antivries is al verboden, ook in witte winterwijnen. Overgelopen spionnen krijgen dit jaar in Duitsland geen kerstpakket. De toekomstige Nederlandse vorst draagt al oorlogskleren en past de zwarte laarzen van zijn opa nadat zijn moeder vreemde dingen heeft voorgelezen over de toekomst van het land. Frankrijk houdt niet van Greenpeace en Nederland niet van hondepoep. Albeda roept Hengelo uit tot de schoonste stad van het land. Het wordt kerstmis. Karel de kerskikker doet al poepoefeningen.

Christ Mas

